

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Anne Karppinen ja Marjaana Tikka

ISOVANHEMMUUDEN HUOMIOIMINEN HELILÄN PÄIVÄKODIN TOIMIN-
NASSA

Opinnäytetyö 2014

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

KARPPINEN, ANNE

TIKKA, MARJAANA

Isovanhemmuuden huomioiminen Helilän päiväkodin toiminnassa

Opinnäytetyö

41 sivua + 6 liitesivua

Työn ohjaaja

Lehtori Auli Jungner

Toimeksiantaja

Kotkan kaupunki, Helilän päiväkot

Lokakuu 2014

Avainsanat

isovanhemmuus, päiväkot, osallisuus

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä käsitellään isovanhemmuutta ja sen kasvavaa merkitystä. Isovanhemmat ovat aina olleet osa perheiden arkea, heidän rooli perheissä on vain muuttunut vuosien saatossa. Nykypäivänä isovanhempien rooli on antaa tilaa vanhemmille kasvattaa lapsi omien kasvatustapojensa mukaisesti, mutta tukea ja auttaa mahdollisuuksien mukaisesti. Tämä opinnäytetyö pyrkii tuomaan isovanhempia enemmän esille päiväkotimaailmassa toiminnallisilla keinoin. Opinnäytetyössä järjestetään isovanhempien tutustumispäivä ja toiminnan kautta pyritään saamaan tapahtumasta jatkuva käytäntö.

Opinnäytetyö toteutetaan toiminnallisesti järjestämällä isovanhemmille mahdollisuus tutustua lastenlastensa päiväkotiin. Työssä otetaan huomioon lasten osallisuuden tukeminen antamalla heille mahdollisuus itse esitellä päiväkotia ja tuotoksiaan isovanhemmille. Työn tarkoitus on näyttää päiväkodin henkilökunnalle tapahtuman järjestämisen vaivattomuus olemassa olevien resurssien puitteissa.

Järjestetty tapahtumapäivä osoittaa osallistujien viihtyneen sekä henkilökunnan ymmärtäneen isovanhempien merkityksen sekä tapahtuman jatkuvuuden vaivattomuuden. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus vahvistaa sekä lasten että isovanhempien osallisuutta ja tuo isovanhemmuudelle näkyvyyttä.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social Services

KARPPINEN, ANNE

TIKKA, MARJAANA

Perceiving Grandparenthood at Day Care Center Helilä's
Activities

Bachelor's Thesis

41 pages + 6 pages of appendices

Supervisor

Auli Jungner, Senior Lecturer

Commissioned by

City of Kotka, Day Care Center Helilä

October 2014

Keywords

grandparenthood, day care center, inclusion

This functional thesis involves grandparenthood and its increasingly important significance. Grandparents have always been a part of a family's life, but their role has changed over the years. In today's world grandparent's role is to give space, allowing parents to raise their children the way they choose, but offering help and support when needed. This study aims at bringing out grandparents into the world of their grandchildren's day care by the means of organizing a visiting day for grandparents and attempting to make this special day a permanent practice in the daycare.

This thesis is based on functional activity, where grandparents were given an opportunity to get acquainted with their grandchildren's day care center. The study allows children to become actively included by giving them an opportunity to present their daycare and their creations to their grandparents. The purpose of this thesis is to show day care center staff that this kind of event is simple and possible to carry out with existing resources.

The results of this thesis indicate that participants enjoyed the event and the day care center staff understood the importance of grandparents in a child's life, as well as the easiness of organizing the event. This functional thesis reinforces both the inclusion of grandparents as well as children and highlights the importance of grandparenthood.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	6
2 ISOVANHEMMUUS	7
2.1 Isovanhemmuuden merkitys	8
2.2 Isovanhemmuus ennen ja nyt	9
2.3 Isovanhemmat perheenjäsenenä	12
2.4 Isovanhemmuus muissa kulttuureissa	12
2.5 Isovanhemman ja lastenlasten yhteinen aika	14
2.6 Haasteet	16
2.7 Suomen Isovanhemmat ry	17
3 OSALLISUUS	19
3.1 Osallisuus lapsen ja aikuisen näkökulmasta	19
3.2 Osallisuus päiväkodissa	20
3.3 Osallisuuden tukeminen	21
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	22
4.1 Toimeksiantaja – Helilän päiväkot	22
4.2 Suunnittelu	24
4.3 Tavoitteet	27
4.4 Toteutus	28
5 ARVIOINTI	30
5.1 Arviointi heti toimintaosuuden jälkeen	31
5.2 Palautteiden jälkeinen arviointi	32
5.3 Päiväkodin johtajan palaute	33
5.4 Tavoitteiden toteutuminen	34
6 POHDINTA	36
LÄHTEET	39

LIITTEET

Liite 1. Kutsu

Liite 2. Opinnäytetyösopimukset

Liite 3. Tutkimuslupatodistus

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aiheena oli järjestää Helilän päiväkotiin isovanhempien tutustumispäivä. Mietimme erilaisia aiheita ja keskustellessamme ohjaavan opettajamme kanssa nousi tämä aihe esille. Lähdimme itse kehittämään ja suunnittelemaan aiheita, jonka jälkeen ehdotimme tätä suoraan Helilän päiväkodille. Päiväkoti oli todella kiinnostunut opinnäytetyöstämme. Kävimme keskustelua päiväkodin henkilökunnan kanssa ja suunnittelimme päivän kulun, sisällön sekä ajankohdan yhdessä.

Opinnäytetyömme tavoitteet nousivat esille sekä ohjaavan opettajamme että Helilän päiväkodin henkilökunnan kautta. Tärkeimmäksi tavoitteeksi nousi osoittaa järjestämämme päivän kautta aiheen tärkeys sekä vaivaton järjestäminen. Tämän työn kautta halusimme osoittaa henkilökunnalle, että heillä on jo valmiiksi hyvät resurssit järjestää tämän kaltainen päivä. Se ei vaadi heiltä paljon aikaa eikä vaivaa ja se olisi hyvä ottaa jokavuotiseksi tavaksi. Toiseksi tavoitteeksi nostimme päivän merkityksen sekä lapsille, heidän isovanhemmilleen että päiväkodin henkilökunnalle. Halusimme päivän olevan mielekäs kaikille ja samalla antaa isovanhemmille mahdollisuus tutustua päiväkodin tiloihin, toimintaan sekä henkilökuntaan paremmin. Koimme myös lapsen osallisuuden tukemisen tärkeäksi ja otimmekin sen vielä yhdeksi tavoitteeksemme. Isovanhemmat voivat olla suuressa roolissa lastenlastensa elämässä ja arjessa, milloin on myös tärkeää, että lapsi tuntee isovanhemman välittävän hänen olemisestaan kodin ulkopuolellakin.

Näiden kaikkien tavoitteidemme pohjalta suunnittelimme päivän ohjelman ja kulun Helilän päiväkodin henkilökunnan kanssa. Tavoitteemme antoivat suunnan päivälle, jossa lapset olivat pääroolissa. Aloitimme päivän kertomalla keitä olemme ja mistä tulemme ja mikä on tämän päivän tarkoitus. Sen jälkeen lapset esittivät neljä laulua, joita he olivat harjoitelleet kevään mittaan. Tämän jälkeen tarjosimme kahvia, mehua ja pullaa ja lapset saivat kierrellä päiväkodissa vapaasti isovanhempiensa kanssa sekä esitellä heillä omia tuotoksiaan. Tämän jälkeen siirryimme ulos ja lapset saivat näyttää isovanhemmilleen päiväkodin pihan sekä koko ulkoilutilanteen. He esittelivät siellä erilaisia leluja ja näyttivät taitojaan kiipeilytelineillä. Halusimme päivän olevan tunnelmaltaan mahdollisimman huoleton ja rento ja näin ollen päiväkodin henkilökuntakin huomaisi järjestämisen helppouden.

Suunnitteluvaiheessa mietimme opinnäytetyömme teoriapohjaa ja päätimme käsitellä isovanhempien suurta ja tärkeää roolia perheiden arjessa. Isovanhempien rooli on aina ollut tärkeä ja se on muuttunut vuosien saatossa erilaiseksi yhteiskunnan muuttumisen myötä. Nykyään lapsille on tarjolla lukemattomia virikkeitä, joissa lapsi ei tarvitse aikuisen seuraa. Tämä luo haasteita isovanhemmille, jotka ovat tottuneet tekemään asioita enemmän yhdessä ja opinnäytetyömme tarkoitus onkin tukea tätä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Lisäksi käsittelemme teoriassa lapsen osallisuuden tukemista. Teoriaosuutemme kuuluu myös raportti tapahtumastamme.

2 ISOVANHEMMUUS

Isovanhemmat ovat äidin ja isän vanhempia. Tilastojen mukaan Suomessa vuonna 2011 oli jokaista 1,1 miljoonaa lasta kohden 2,9 isovanhempaa väestössä (Isovanhemmat Suomessa). Isovanhemmat ovat aina olleet tärkeä osa perheiden elämää ja arkea. Heillä on kokemusta sekä lapsena että vanhempana olemisesta, ja sen vuoksi heillä on paljon annettavaa niin lapsilleen kuin lapsenlapsilleen. Yhdessäolo on ainutlaatuista kaikille osapuolille, ja isovanhemmat saavat paljon iloa seuratessaan lasten ja lastenlastensa kasvua ja kehitystä. Isovanhempien elämän kulkua seuratessa lapsi pysyy hahmottamaan myös omaa kasvuaan aikuisuuteen sekä kuuluvuutta sukupolvien ketjuun. (Sassi, Tarkkonen & Vaijärvi 2008, 1.)

Isovanhemmaksi tuleminen on aina uusi ja ihmeellinen kokemus. Silloin alkaa uusi elämä perheessä, niin vanhemmilla kuin isovanhemmilla. Lapsenlapsien kautta isovanhemmilla heräävät muistot omasta nuoruudestaan ja lapsuudestaan ja he jakavat näitä muistoja omille lapsilleen ja heidän lapsilleen. Lämminhenkiset muistot ovat hyväksi nykyajan lapsille ja nuorille ja niiden avulla perinteet siirtyvät sukupolvelta toiselle. (Arajärvi 1995, 6 – 7.)

Suomessa isovanhemmat ovat yleensä hyvin suuressa roolissa perheiden arjessa sekä apuna erilaisissa tilanteissa. Isovanhemmilta on totuttu saamaan apua niin hyvinä kuin vaikeinakin aikoina. Isovanhemmat ovatkin usein niitä, joiden puoleen käännetään sekä iloissa että suruissa. Jotkut perheet eivät kuitenkaan pidä tiiviisti yhteyttä isovanhempiinsa eri seikkojen vuoksi. Jokaisella perheellä on omanlaisensa suhde isovanhempiin, jotka voivat olla omia, miehen omia, uusioperheen kautta tulleita tai yhdistysten kautta tulleita isovanhempia. Toiset haluavat isovanhempien osallistuvan paljon, toiset taas eivät halua heidän puuttuvan juurikaan perheen asioihin. Kaikki mallit,

tavat sekä tottumukset luovat suhteen isovanhempien ja perheen kesken. Toisilla se voi olla tiiviimpi kuin toisilla ja toiset pitävät isovanhempia tärkeämpänä kuin toiset, mutta kaikilla on yksi yhdistävä tekijä, lapsenlapsi. (Fågel, Rotkirch & Söderling 2010, 33 – 35.)

2.1 Isovanhemmuuden merkitys

Isovanhemman ja lastenlasten suhde on parhaimmillaan avoin ja lämmin. Heidän väliin suhteeseen kuuluu yleensä paljon iloa ja onnea. Lapsi tarvitsee aina lähelleen ihmisiä, jotka välittävät hänestä ja ovat aidosti kiinnostuneita hänestä. Kun lapsi kokee näitä tunteita, kokee hän myös olevansa tärkeä ja rakastettu. Se onkin yksi lapsuuden sekä kasvun ja kehityksen perusta. Isovanhemmat ovat usein lapselle ihmisiä, jotka jaksavat aina kuunnella niin iloja kuin huoliakin ja, jotka eivät koskaan petä. Isovanhemmat ja lastenlapset tarvitsevat toisiaan ja siksi onkin tärkeää ylläpitää ja vaalia tätä suhdetta. (Ijäs 2006, 49.)

Isovanhempien tuki voi olla todella merkityksellistä lastenlasten kasvulle ja kehitykselle. Tästä asiasta on tehty kansainvälisiä tutkimuksia ja tulokset kertovat isovanhemmilla olevan myönteinen vaikutus kasvuun ja kehitykseen. Lapset, jotka ovat saaneet kokea isovanhemman läheisyyttä ja tukea, kärsivät esimerkiksi masennuksesta huomattavasti harvemmin. Lisäksi he ovat saavuttaneet muita parempia tuloksia muun muassa psykologisissa testeissä. Tutkimusten lisäksi on selvää, että parhaimmillaan isovanhemmuus tuo lastenlasten elämään paljon iloa, tekemistä ja rakkautta. Lapsen on tärkeää kokea asioita myös kodin ulkopuolella ja opetella viihtymään ilman omia vanhempia, ja usein isovanhemmat haluavat luoda lapselle näitä kokemuksia. (Isovanhempien tuki lisää lapsen hyvinvointia 2013.)

Isovanhemmuus on tärkeää ennen kaikkea lastenlapsille, mutta samalla se vahvistaa myös vanhemmuutta. Isovanhemmat osaavat neuvoa ja ohjata omia lapsiaan kasvatamisessa, sillä he ovat jo käyneet tämän ajan läpi. Heillä on omakohtaista kokemusta asiasta ja he myös tuntevat eri osapuolet hyvin. Isovanhemmat ovat myös ihmisiä, joiden puoleen hankalissa tilanteissa usein käännytään. Heihin luotetaan ja heidän kokemuksia sekä tietoja ja taitoja arvostetaan. Ristiriitojen välttämiseksi on isovanhempien ja lasten vanhempien kasvatuseriaatteiden oltava samanlaisia. On tärkeää muistaa, että vanhemmat ovat henkilöitä, jotka päättävät asioista, mutta isovanhemmat tukevat näissä päätöksissä. Viisas isovanhempi kunnioittaa lapsiaan ja heidän menetelmiään

lasten kasvatuksessa. He osaavat olla johdonmukaisia, mutta pitää aina mielessä omien lastensa toiveet. Parhaimmillaan isovanhemmat osaavat antaa oikeanlaista tukea, apua sekä vapautta kasvatukseen. Tällöin he vahvistavat omien lastensa vanhemmuutta ja luovat yhdessä hienoa sukupolvien ketjua. (Fågel ym. 2010, 75 – 76.)

On selvää, että kaikki osapuolet hyötyvät isovanhemmuudesta. Siitä ei hyödy ainoastaan lastenlapset ja isovanhempien omat lapset, vaan myös isovanhemmat. Isovanhemmaksi tuleminen on usein koettu hyvin syvälliseksi tapahtumaksi. Isovanhempi voi olla todella läheinen lastenlastensa kanssa ja saada suurta iloa ja tyydytystä päiviinsä. Isovanhemmasta on hauskaa vain seurata lapsen touhuja ja päästä osallistumaan niihin. Isovanhemmat pitävät iän karttuessa sukupolvien välistä yhteyttä koko ajan tärkeämpänä, ja siksi he haluavatkin panostaa läheisiin suhteisiin lastenlastensa kanssa. Isovanhemmat voivat pitää tilannetta ideaalina: he pääsevät touhuamaan ja kokemaan läheisyyttä ja rakkautta lasten kanssa, mutta vastuu lapsista on kuitenkin lasten vanhemmilla. (Fågel ym. 2010, 73 – 74.)

Isovanhemmaksi tuleminen voi kokea monella eri tavalla. Toiset ovat odottaneet jo pitkään isovanhemmaksi tuleamista, ja se on todella iloinen ja odotettu tapahtuma. Toiset voivat ylläytyä tilanteesta ja joutuvat sopeutumaan asiaan nopeasti. Toiset voivat taas ottaa asian hieman negatiivisemmin, ja he kokevat usein vanhenneensa paljonkin isovanhemmaksi tuleamisen jälkeen. Nämä kaikki kokemukset voivat juontaa juurensa isovanhempien menneisyyteen sekä nykyiseen elämäntilanteeseen. Suuri osa isovanhemmista on työelämässä kiinteästi mukana ja osalla ei koskaan ole ollut omia isovanhempia. Yhteistä kaikilla erilaisilla isovanhemmilla kuitenkin on se, että jokainen kokee suuria tunteita isovanhemmaksi tullessaan. Osa tunteista on positiivisia ja osa negatiivisia, mutta silti muutos elämään on niin suuri, että tunteita syntyy tiedostamattakin. (Tiilikka, Suutarla & Kankkonen, 17 – 18.)

2.2 Isovanhemmuus ennen ja nyt

Isovanhempia on aina ollut olemassa. Heidän roolinsa vain on muuttunut moneen kertaan vuosien saatossa. Ennen lastenlapset eivät välttämättä kerinneet edes näkemään isovanhempiaan, sillä elinikä oli huomattavasti lyhyempi kuin nyt. Silti lastenlapset olivat kiinnostuneita heistä ja omista sukujuuristaan. Tällöin isovanhempia ihasteltiin omien vanhempien kertomien tarinoiden sekä valokuvien kautta. (Ijäs 2006, 47.)

Maailman muuttuessa on isovanhemmuuskin muuttunut. Nykyajan mummot ja vaarit ovat nähneet paljon erilaisia muutoksia kuten teknologian kehittymisen. Entisaikojen käsitys isovanhempien työstä on myös muuttunut. Nykyajan isovanhemmat tekevät töitä eri lailla, opiskelevat, matkustelevat, harrastavat ja ovat kehittyneet teknologian tuomien muutoksien mukana. On tärkeää, että isovanhemmilta liikenee aikaa lapsenlapsille, kaiken nykyaikaistumisen keskellä. (Salomaa, Polón & Tuunanen 2013, 9.)

Isovanhemmat ovat siis aina olleet keskeisessä roolissa perheiden arjessa. Ennen isovanhemmat asuivat lastensa sekä lastenlastensa kanssa samassa taloudessa ja auttoivat muun muassa lastenhoidossa sekä perheen elättämisessä. Monesti isovanhemmat olivat myös vastuussa lastenlasten päivästä omien vanhempien ollessa töissä. Tällöin isovanhemmat olivat siis osa perheen jokapäiväistä elämää. On tutkittu, että 1700-luvulla isoäidin läsnäolo paransi huomattavasti lastenlasten selviytymismahdollisuuksia. Isovanhempien hoivassa eläneet lapset saivat tutkimuksen mukaan aikuisena keskimääräisesti enemmän lapsia. (Fågel ym. 2010, 5.)

Nykypäivänä vain harvat isovanhemmat asuvat lastenlastensa kanssa samassa taloudessa. Tilastojen mukaan näiden määrä on vain noin 20 000. Määrä on huomattavasti vähemmän kuin muutama vuosikymmen sitten, ja se on koko ajan pienenemään päin. Isovanhempien rooli ei vastaa enää aikaisempaa käsitystä, joka korostuu isovanhempien epäselvissä tehtävissä. Ennen isovanhemman rooliin kuului lastenhoito sekä turvan ja jatkuvuuden tunteen luominen. Kun taas nykypäivän Suomessa korostuu yksilöllisyys myös isovanhempien ja lasten välisissä suhteissa. Tämä näkyy siinä, että vastuun lasten kasvatuksesta on nykyään lähes kokonaan lasten vanhemmilla. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että isovanhempien merkitys olisi kadonnut, vaan muuttuneen yhteiskunnan myötä isovanhempien rooli perheissä on muuttunut. (Fågel ym. 2010, 5 – 6.)

Isovanhemmuus ei tänä päivänä tarkoita, että lapsella ja isovanhemmalla tulisi olla biologinen side toisiinsa. Uusioperheiden lisääntyminen tuo mukanaan uusia ulottuvuuksia myös isovanhemmuuteen ja esimerkiksi yhdellä lapselle voi olla enemmän kuin neljä isovanhempaa. Lisäksi moni vanhempi henkilö kaipaa elämäänsä lastenlasta, jota ei koskaan ole saanut. Nykypäivänä onkin olemassa paljon vertaismummo ja -pappatoimintaa. Esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliitolla on kylämummi ja -vaaritoimintaa, jossa vapaaehtoiset käyvät esimerkiksi päiväkodeissa ja perhekahvi-

loissa leikkimässä ja touhuamassa lasten kanssa. Kaikilla ei ole ollenkaan omia lastenlapsia ja joillakin he asuvat kaukana. Näitä kylämummeja ja –vaareja yhdistää halu osallistua lasten arkeen ja olla heidän toiminnoissaan mukana. Tämä ei olisi tullut kuulonkaan aikaisemmin. 2000-luvun isovanhemmuus voi olla hyvinkin yksilöllistä sekä dynaamista, joka taas voi aiheuttaa ristiriitaisuutta. (Kylämummit ja -vaarit; Sassi ym. 2008, 43.)

Nyky-yhteiskunnan tuomat kiireet ja paineet saavat aikaan sen, että vanhemmilla ei ole riittävästi aikaa eikä resursseja hoitaa perheen taloutta yksin. Lisäksi taloudellinen tila voi monessa lapsiperheessä olla heikko. Suurena apuna näissä tilanteissa ovat isovanhemmat, joilla elämäntilanne mahdollistaa auttamisen niin ajallisesti kuin taloudellisestikin. Avun lisäksi isovanhemmat tuovat lapsen elämään omia tapoja ja perinteitä, joita vanhemmat eivät välttämättä välitä lapselleen eteenpäin. (Fågel ym. 2010, 5 – 6.)

Elämä suuret käännekohdat ovat myös tilanteita, joissa isovanhempien antama tuki on korvaamatonta. Perheen kohdatessa hädän, ei vanhemmilla välttämättä ole voimavaroja tilanteen läpikäymiseen. Tällöin isovanhemmalta saama tuki on keskeinen voimavara. Suuressa elämänmuutoksessa vanhemman käyttäytyminen voi muuttua radikaalisti ja tällöin lapsi saa tukea ja turvaa isovanhemmalta, joka on edelleen sama kuin ennenkin. Tämä luo lapselle tärkeää jatkuvuuden tunnetta pahankin kriisin keskellä. (Fågel ym. 2010, 6 – 7.)

Roolien muuttumisen lisäksi myös isovanhemmuuden arvostus on kasvanut valtavasti. Ennen sitä saatettiin pitää itsestään selvyytensä, mutta nykyään isovanhemmuus on saanut huomattavasti enemmän huomiota. Isovanhemmuudesta kirjoitetaan kirjoja ja lehtiartikkeleita ja suurin osa näistä on isovanhempia ylistäviä. Lisäksi nykypäivänä järjestetään paljon erilaisia tilaisuuksia isovanhemmille. On myös perustettu isovanhempien yhdistys sekä yritetty saada isovanhemmille oma nimikkopäivä kalenteriin. (Ijäs 2006, 47 – 48.)

Isovanhemmuuden merkitys ja rooli on siis muuttunut vuosien aikana paljonkin. Asumisjärjestelyt ja isovanhempien tehtävät ovat vaihdelleet vuosikymmenittäin. Lisäksi isovanhempien ja lastenlasten välinen suhde ja sen läheisyys on ollut paljonkin yhteydessä silloin elettyyn aikaan. Voidaan kuitenkin todeta, että näistä muutoksista huolimatta isovanhemmat ovat aina olleet perheille tärkeitä niin persoonina kuin saatavana tukenakin. Isovanhemmat ovat aina auttaneet jossain määrin omia lapsiaan ja

lastenlapsiaan. Ei ole tiedossa aikaa, jolloin isovanhemmat eivät olisi kuuluneet lastensa elämään ja arkeen. Isovanhempien puoleen on aina voitu kääntyä, ja he ovat aina olleet läsnä jossain määrin. Avun ja tuen määritelmä on vain vaihdellut.

2.3 Isovanhemmat perheenjäsenenä

Väestöliiton vuonna 2007 tekemän Perhebarometrin mukaan isovanhempi kuuluu enemmistön mielestä perheeseen Suomessa. Suurin osa isovanhemmista laski aikuiset lapsensa perheensä jäseneksi. He kokevat olevansa samaa perhettä, vaikka eivät asukaan samassa taloudessa. Kun taas pienempi, mutta silti merkittävä osa aikuisista lapsista laski vanhempansa perheenjäseniksi. Myös pieni osa laski puolisonsa vanhemmat omaan perheeseensä. Joillakin vastaajista oli myös elossa olevia isovanhempia ja 45 % heistä laski myös isovanhemmat osaksi perhettään. Tämän mukaan joka toinen aikuinen pitää isovanhempiaan perheensä jäsenenä. (Rotkirch 2014, 169 – 170.)

Vaikka suuri osa ihmisistä Suomessa pitääkin isovanhempiaan perheen jäsenenä, ei asia kuitenkaan ole näin viranomaisten ja lainsäädännön näkökulmasta. Monessa muussa maassa isovanhemmilla on enemmän oikeuksia lastenlapsiinsa kuin Suomessa. Täällä isovanhemmilla ei ole mitään oikeuksia eikä näin ollen myöskään velvoitteita lastenlapsiaan kohtaan. Jos lapsen vanhempi päättää, ettei isovanhempi saa nähdä lastenlapsiaan, ei isovanhemmalla ole mitään lainmukaista oikeutta siihen. Tänä päivänä moni isovanhempi pelkääkin tällaista tilannetta. (Fågel ym. 2010, 7.)

Suomessa perhekäsitys kattaa siis yleensä isän, äidin ja sisarukset sekä joskus myös isovanhemmat. Monessa muussa maassa ja kulttuurissa perhekäsitys on huomattavasti laajempi kuin meillä täällä Suomessa. Esimerkiksi Yhdysvalloissa sukulaisten suhteet ovat todella läheiset ja kiinteät. Siellä perheeseen lasketaan lähes aina isovanhemmat ja hyvin usein myös tädit, sedät ja serkut. Meillä nämä henkilöt lasketaan sukulaisiksi, ei perheeksi. Erot voivat olla huomattavia ja ne johtuvat siitä, mihin ihmiset ovat kulttuureissaan tottuneet. (Tiilikka ym., 10.)

2.4 Isovanhemmuus muissa kulttuureissa

Kuten edellisissä kappaleissa mainitsimme, on isovanhemmuus tärkeässä osassa suomalaisten perhekulttuuria. Kuten täällä Suomessa, ei muissakaan Pohjois-Euroopan maissa ole mitään selkeitä kulttuurisia velvollisuuksia tai odotuksia isovanhemmuu-

delle. Kuitenkin useissa muissa kulttuureissa isovanhemmuus korostuu Pohjois-Eurooppaa ja Suomea enemmän. Euroopan itä- ja eteläosan maiden kulttuureissa isovanhemmuuden rooli on huomattavasti selkeämpi kuin Suomessa ja siellä kunnioitetaan enemmän perinteitä. Varsinkin isoäitien asema on merkittävä ja heidän oletetaan huolehtivan lastenlapsistaan. Esimerkiksi Espanjassa sosiaalinen tuki voi olla vähäistä työssäkäyville äideille, ja tämä korostaa sukulaisten ja varsinkin isovanhempien avun merkitystä. Espanjassa joka viides isoäiti hoitaakin lastenlapsiaan päivittäin (Rotkirch 2014, 173). Espanjan ja monessa muussa Etelä-Euroopan maassa isovanhempien odotetaan olevan saatavilla kokopäiväisesti ja he hoitavatkin monia äidille kuuluvia vastualueita. (Rotkirch 2014, 170 – 171; Sassi ym. 2008, 5.)

Yhdysvalloissa taas isovanhemmat voivat asua hyvinkin kaukana lastenlapsistaan ja tällöin tapaamiset kohdistuvat yleensä vain juhlapäiviin. Suomessa taas isovanhempien luokse on matkaa keskimäärin 67 kilometriä (Tiilikka ym., 19). Välimatkasta huolimatta Yhdysvaltalaiset isovanhemmat kokevat lastenlapsensa siunauksiksi ja heidän välinen suhde on erittäin läheinen. Isovanhemmat kokevat, että vanhempien ollessa kyvyttömiä huolehtimaan lapsistaan, on heidän velvollisuus ottaa lapset omaan huomaansa. Lisäksi Yhdysvalloissa on hyvin erilainen sosiaaliturva kuin Suomessa. Kaikilla lapsilla ole siellä tarvittavaa sairausvakuutusta ja se voi aiheuttaa isovanhemmille suuren taloudellisen taakan. Jos lain mukaan isovanhemmat kuitenkin huolehtivat lastenlapsistaan, he voivat ostaa tälle sairausvakuutuksen, joka normaalisti kuulu vain vanhemmille. Yhdysvalloissa yli kuusi miljoona lastenlasta asuukin isovanhempiensa luona. (Sassi ym. 2008, 7.)

Tutkimusten mukaan Kiinassa 73 % yli 65-vuotiasista isovanhemmista asuu vanhimman poikansa luona ja näin ollen myös lastenlastensa kanssa. Kiinassa oli vuoteen 2013 asti olemassa yhden lapsen perhepolitiikka, joka määräsi jokaisen perheen lapsilukumääräksi yhden lapsen. Nykyään tämä määräys on hieman lieventynyt ja perheet saavat tehdä kaksi lasta, jos toinen vanhemmista on ainut lapsi perheessään. Tämän vuoksi Kiinassa poikalapset ovat erittäin toivottuja, sillä he takaavat omien vanhempiensa sekä isovanhempiensa toimeentulon. Tämä eroaa huomattavasti monesta muusta maasta. Muualla isovanhemmat pitävät huolta lastenlapsistaan ja auttavat heitä, kun taas Kiinassa asia on toisinpäin. Vastuu varsinkin koko perheen toimeentulosta on lapsilla. Tämän lisäksi Kiinassa pidetään tärkeänä, että suvun tarinat jatkavat kulkuaan ja siksi lapset ja lastenlapset ovat tärkeässä osassa. (Sassi ym. 2008, 10; Sainio 2013.)

Afrikassa sen sijaan yhteiskuntamalli on hyvin naiskeskeinen. Varsinkin ennen vanhaan äidit ja isoäidit olivat keskeisessä asemassa ja heidän tehtävänä oli hankkia perheen elanto. Afrikan maaseuduilla on tyypillistä, että lapsi lähettää omat lapsensa isoäidin hoiviin. Monilla isovanhemmilla voikin olla huollettavanaan jopa toistakymmentä lastenlasta. Useat kansalaisjärjestöt eri puolella maailmaa, kuten Australiassa, kampanjoivat auttaakseen näitä Afrikkalaisia isoäitejä. (Sassi ym. 2008, 11 – 12.)

Kulttuuriset erot isovanhemmuudessa ovat suuria. Suurimmaksi syyksi maiden väliin eroihin sanotaan olevan järjestetyn päivähoidon puute. Suuri osa kaikista maailman äideistä käy töissä, varsinkin Euroopassa, mutta Suomessa ja muissa Pohjoismaissa vastuu lasten hoidosta ei tällöin siirry isovanhemmille. Täällä päivähoito on järjestetty toimivaksi ja kaikilla lapsilla on oikeus päivähoitoon. Asia ei ole näin esimerkiksi Etelä-Euroopassa. Siellä kaikilla ei ole mitään mahdollisuuksia Suomen kaltaiseen päivähoitoon, ja siksi isovanhemmat ovat niin merkittävässä roolissa perheiden tukemisessa. Sanotaan, että isovanhemmat ovat joskus jopa perheiden ainoa keino selvitä työnteosta ja muusta arjesta. (Rotkirch 2014, 173.)

2.5 Isovanhemman ja lastenlasten yhteinen aika

Jokainen isovanhempi varmasti toivoo, että voisi viettää enemmän aikaa lastenlastensa kanssa. Isovanhemmuuden roolin omaksuminen voi alkaa sillä, että miettii omaa lapsuuttaan ja sitä, mitä on itse tehnyt omien isovanhempien kanssa. Isovanhemmat lähes aina ajattelevat yhdessä olon sekä tekemisen olevan merkittävää. Yhteinen aika sisältää esimerkiksi huolenpitoa, leikkejä, matkustelua sekä muiden muistojen luomista. On olemassa erilaisia isovanhempien tapoja: toiset ovat hyvinkin osallistuvia ja toiset taas korostavat enemmänkin perinteiden viemistä eteenpäin. Osallistuvien isovanhempien tavoitteena on luoda läheinen suhde lastenlapsiin jo heti alusta alkaen, kun taas perinteiden viemistä eteenpäin arvostavat isovanhemmat eivät välttämättä pidä läheistä tunnesidettä kovinkaan tärkeänä. Heille merkittävämpää on tiedon jakaminen ja opastaminen sekä auktoriteetin tarjoaminen. (Fågel ym. 2010, 80, 82 – 83.)

Isovanhempien ja lastenlasten välinen yhteinen tekeminen voi olla monimuotoista ja se on nautittavaa kaikille osapuolille. Lisäksi yhteisen tekemisen myötä lapsi voi oppia monta arvokasta asiaa. Isovanhempia kuunnellaan eri tavalla kuin omia vanhempia ja arvostus heitä kohtaan on usein suuri. Yhteinen tekeminen voi olla esimerkiksi ulkoilua, mökkeilyä, leipomista, liikuntaa, lukemista sekä ajanvietämistä ilman mitään

suunniteltua tekemistä. Kaikki isovanhemman ja lastenlasten välinen tekeminen opettaa taitoja, joissa heijastuu suvun vanhat tavat sekä perinteet. Nämä perinteet eivät välttämättä siirtyisi lastenlapsille ilman isovanhempia. (Fågel ym. 2010, 84 – 86.)

Yleisintä tekemistä isovanhempien ja lastenlasten kesken on leikki ja vierailu erilaisissa paikoissa. Leikkiä voidaan niin isovanhempien ja lasten kotona kuin pihallakin. Usein isovanhemmat vievät lastenlapsiaan myös hieman vieraammille leikkikentille. Monesti leikitään sitä leikkiä, mitä lapsi haluaa. Isovanhempi haluaa miellyttää lasta sekä kunnioittaa hänen päätöksiään. Monesti he käyvät yhdessä myös syömässä tai tutustumassa kulttuuriin. Myös leipominen, ruoan laitto sekä pelien pelaaminen on suosituttua tekemistä isovanhemman ja lapsen välillä. Tärkeää ei ole itse tekeminen, vaan yhdessä oleminen ja uusien, mukavien kokemusten luominen. (Farber 2010, 33 – 36.)

Varsinkin lukeminen lastenlapsille on antoisaa yhdessä tekemistä, sillä se on vanha perinne, joka on kuulunut vahvasti monen isovanhemman lapsuuteen. On tutkittu, että isovanhemman sylissä kuultu satu jää lapsen mieleen paremmin kuin oman vanhemman sylissä kuultu satu. Vaikka itse tarina ei jäisikään mieleen, muistaa lapsi kuitenkin hetken sisältämän tunnelman sekä läheisyyden. Sadut kehittävät lapsen mielikuvitusta todella merkittävällä tavalla. Ne opettavat lasta keksimään erilaisia ratkaisuja ongelmiin sekä avartavat lapsen ymmärrystä. Siksi sadut sekä niiden lukeminen ja kertominen ovat tärkeitä ja ne ovat oivaa aikaa isovanhemman ja lastenlasten välillä. (Tiilikka ym., 23.)

Isovanhemmat kertovat usein leikin ja muun toiminnan lisäksi myös suvun historiaa. He näyttävät valokuvia suvun henkilöistä sekä tapahtumista ja samalla kertovat tarinoita niistä. Lapset ovat usein kiinnostuneet kuulemaan omien vanhempiensa lapsuudesta ja isovanhemmat ovat parhaita henkilöitä kertomaan niitä. Nämä hetket luovat lapselle tunteen, että hän kuuluu sukuun ja auttavat ymmärtämään sukupolvien ketjua. Lisäksi tarinat suvun historiasta välittää suvun perinteitä ja arvoja. (Tiilikka ym., 24.)

Moni isovanhempi arvostaa yhdessä vietettyä aikaa ilman nykytekniikkaa. Tietokoneet ja videopelit eivät ole kuuluneet isovanhempien elämään ja siksi niitä pyritään usein välttämään. Kun isovanhempi näkee oman lapsenlapsensa, hän haluaa keskittyä juuri häneen ja viettää yhteistä aikaa ilman muita häiriöitä. Tietokoneet kuitenkin mahdollistavat toisistaan kaukana asuvien yhteydenpidon ja yhteisen ajanvieton. Tä-

mä ei ollut mahdollista muutama vuosikymmen takaperin. Nykypäivänä isovanhempi voi nähdä ja jutella lapsenlapselleen tietokoneen välityksellä ja jopa tehdä yhdessä jotakin mukavaa. Nykyteknologia mahdollistaa siis sen, että aina ei tarvitse olla konkreettisesti yhdessä viettääkseen isovanhemman ja lapsenlapsen välistä laatu-aikaa. (Farber 2010, 32, 37.)

2.6 Haasteet

Isovanhemmuus tuo mukanaan myös haasteita. Nykypäivänä on olemassa monia erilaisia perhemalleja. Yksi näistä on uusperhe, jossa lapselle tulee yhtäkkiä uudet isovanhemmat äidin tai isän uuden puolison kautta. Tällainen tilanne on usein haastava, sillä monet erilaiset tavat yhdistyvät ja ne on otettava huomioon. Isovanhempien on päätettävä kenen kanssa luoda isovanhemmuussuhteen ja suhde voi muotoutua täysin samankaltaiseksi niin biologisten kuin ei-biologisten lastenlasten kanssa. Tämän suhteen luomiseen vaikuttaa suuresti lasten vanhempien suhtautuminen uusioisovanhempiin. Jos vanhemmat haluavat luoda suhteesta läheisen ja avoimen, tulee heidän tehdä lapsille selväksi, että kaikki osapuolet ovat samanarvoisia. (Fågel ym. 2010, 110.)

Suuri osa nykypäivän isovanhemmista on vielä työelämässä. He voivat olla kiireisiä eikä aikaa välttämättä riitä lastenlapsille. Nykyään isovanhemmat ovat suhteessa nuorempia kuin ennen ja he harrastavat, opiskelevat ja matkustelevat. Lisäksi työelämä vie paljon aikaa ja se on kaikki pois lastenlapsilta. Työelämä voi olla rankkaa vanhemmalla iällä ja energia ei riitä useisiin tapaamisiin lastenlasten kanssa. Vaikka elinikä onkin pidentynyt ja isovanhemmat saavat lastenlapsensa nuorempana, ei se tarkoita, että yhteistä aikaa olisi samalla tavalla kuin ennen. Nykyteknologia on kuitenkin mahdollistanut yhteydenpidon puhelinten ja tietokoneiden välityksellä. Välit isovanhempiin voivat olla hyvinkin läheiset, vaikka tiellä olisivat kiireet, välimatkat ja muut esteet. (Fågel ym. 2010, 76; Sassi ym. 2008, 43.)

Vaikka isovanhemmat hoitavatkin mielellään lastenlapsiaan, se voi olla myös rankkaa heille. Isovanhemmille voi tulla tunne, että heitä hyödynnetään liikaa, heitä ei muisteta kiittää sekä heidän tapoja ja tottumuksia ei huomioida tarpeeksi. Joskus isovanhemmat kokevat vanhempien kuormittavan heitä liiallisilla hoitovaatimuksilla, ja nämä voivat johtaa konfliktitilanteisiin. Isovanhempien on joskus vaikea myös nähdä perheen avun ja tuen tarve, ja he saattavat tuntea tuppautuvansa liikaa lastensa elämään. Tämä korostuu varsinkin silloin, kun isovanhemmilla on huonot välit lapsiinsa. Pahimmassa

tapauksessa huonot välit voivat johtaa pysyvään välirikkkoon, jolloin yhteydenpito isovanhempien ja lastenlapsien välillä loppuu kokonaan. Tällöin toiveet ja odotukset eivät ole vastanneet todellisuuden kanssa ja suhde on aiheuttanut paljon mielihapaa, surua ja kipua. (Tiilikka ym., 12). Yhteydenpito voi loppua myös lastenlapsien omien ongelmien, kuten päihdeongelman, vuoksi. (Fågel ym. 2012, 40 – 41, 48.)

Isovanhemmuuden yhdeksi haasteeksi voi usein nousta myös isovanhempien ja heidän lastensa väliset ristiriidat. Nämä ristiriidat johtuvat monesti erilaisista kasvatusnäemyksistä ja -menetelmistä. Isovanhemmat voivat puuttua lastensa kasvatukseen liikaa ja pyrkivät jatkuvasti tuputtamaan omia neuvojaan ja menetelmiään. Vanhemmat kokevat usein tällaisen käytöksen loukkaavana ja jopa uhkaavana. Heistä tuntuu kuin isovanhempi sanoisi olevansa parempi kasvattaja kuin he itse ovat. Tämä johtaa usein väittelyihin ja ristiriitatilanteisiin, ja se voi jatkua lasten äidin ja isänkin kesken. Tärkeää olisi selvittää asiat nopeasti ja luoda selvät raamit lasten kasvatukseen. Kasvatusvastuu ja päätöksenteko kuuluvat lasten vanhemmille, ja tämä asia tulisi isovanhempien sisäistää. Neuvoja ja tukea saa antaa, mutta vain tietyissä rajoissa. Lasten vanhempia tulee kunnioittaa ja kaikkien osapuolien tulisi muistaa se, että lapset eivät kuulu aikuisten riitojen keskelle. Lapset aistivat herkästi jännitteitä aikuisten välillä, ja tämä on lapselle todella rankkaa. (Fågel 2010, 75.)

Joskus isovanhemmilla on tapana valita lastenlapsista oma suosikkinsa. Tämä ei välttämättä tapahdu tietoisesti ja isovanhempi voi kokea kohtelevansa kaikkia lastenlapsiaan samanarvoisesti, vaikka todellisuudessa näin ei olisikaan. Suosikiksi voi päätyä monella tapaa. Lapsi voi olla sairas tai vammaisen ja isovanhemmista tuntuu, että hän kaipaa ja tarvitsee enemmän huolenpitoa kuin muut lastenlapset. Lapsi voi myös olla luonteeltaan erilainen kuin muut, esimerkiksi helppo ja kiltti tai lapsi voi asua lähempänä kuin muut. Tällainen suosiminen ja eriarvoisuus johtavat helposti loukkaantumisiin ja katkeruuteen. Se asettaa lapset kilpailuasemaan, jossa palkintona on isovanhempien huomio. Tilanne on hankala ja se voi pahimmillaan johtaa jopa välien pysyvään rikkoutumiseen. Isovanhempien tulisi pitää huolta siitä, että jokainen lapsi saisi osakseen huomiota ja esimerkiksi lahjoja tasapuolisesti. (Tiilikka ym., 7 – 8.)

2.7 Suomen Isovanhemmat ry

Suomen isovanhemat ry on valtakunnallinen yhdistys, joka on perustettu 16.9.2002. Se toimii Suomen isovanhempien hyväksi, sillä yhdistys pitää isovanhempia erittäin

tärkeänä tekijänä ja tukena perheiden arjessa. Sen tavoitteena onkin tuoda esille isovanhempien sekä isovanhemmuuden suurta merkitystä niin lastenlapsille kuin yhteiskunnalle. Tämän lisäksi yhdistys pyrkii edistämään isovanhempien mahdollisuutta perheiden tukemisessa sekä ylläpitää ja edistää muiden isovanhempien ja lastenlasten asioita ajavien järjestöjen välistä yhteistyötä. Suomen Isovanhemmat ry pitää merkittävänä myös päiväkotien ja koulujen kasvatustehtäviä. Tässä yhdistys haluaa olla mukana tukemassa ja näin edistää lasten turvallista, monipuolista sekä tasapainoista kehitystä. (Yhdistyksen esittely – Suomen Isovanhemmat ry.)

Suomen Isovanhemmat ry tekee jatkuvaa yhteistyötä esimerkiksi opetus-, sosiaali- ja terveystieteiden, yhteiskunnan päättäjien sekä muiden järjestöjen ja yhteisöjen kanssa. Näiden kautta yhdistys pääsee toteuttamaan kaikkia yllä mainittuja tavoitteita. Yhteistyön lisäksi yhdistys osallistuu ja ottaa kantaa niin paikallisiin kuin kansallisiin kehittämishankkeisiin ja pyrkii tuomaan isovanhempien merkitystä esille niiden kautta. Yhdistys myös harjoittaa julkaisu- ja tutkimustoimintaa sekä tuottaa tiedotusaineistoa. (Yhdistyksen säännöt.)

Käytännössä Suomen Isovanhemmat ry järjestää esimerkiksi erilaisia tapahtumia, joihin lapset, nuoret sekä vanhemmat ihmiset voivat osallistua. Porin alueella yhdistys järjestää useita kertoja viikossa hyvin monipuolista harrastus- ja liikuntatoimintaa. Osallistujia on viikoittain jopa satoja. Toiminta kerää yhteen lapsia ja nuoria, joilla ei kaikilla ole mahdollisuutta kokea isovanhemmuutta omassa elämässään. Lisäksi moni isovanhempi on vailla omaa lastenlasta. Nämä asetelmat luovat loistavat mahdollisuudet vertaismummo ja -pappa toimintaan. Moni lapsi ja nuori kokeekin saavansa tarvitsemaansa tukea ihmisiltä, joilla on paljon elämäkokemusta takanaan. He antavat lapsille ja nuorilla omia näkökulmia elämästä ja saavat itse vastavuoroisesti mahdollisuuden toimia isovanhemman roolissa. Parhaimmillaan suhde voi lähentyä samankaltaiseksi kuin oikean isovanhemman ja lastenlasten välinen suhde voi olla. (Isovanhempien tuki lisää lapsen hyvinvointia 2013.)

Meidän mielestämme Suomen Isovanhemmat ry tekee äärimmäisen hienoa ja arvostettavaa työtä. Yhdistyksen tavoitteet ovat hyvin asetettu ja niitä päästään toteuttamaan monipuolisilla keinoin. Opinnäytetyömme aiheeseen liittyen yhdistys ajaa isovanhempien merkityksen ymmärtämistä myös päiväkotimaailmassa ja käy näin yhteen myös meidän työmme tavoitteisiin.

3 OSALLISUUS

Osallisuudella tarkoitetaan sitä, että henkilö pystyy vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin ja olla mukana tasa-arvoisena jäsenenä päättämässä niistä. Osallisuuteen kuuluu, että henkilö tuntee kuuluvansa joukkoon ja kokee olevansa tärkeä osa sitä. Kuten jo aikaisemmin mainitsimme, isovanhemmat ovat tärkeä osa perheiden arkea ja siksi meidän mielestämme olisi hyvä tukea heidän osallisuuttaan sekä kotona että sen ulkopuolella, kuten päiväkodeissa. Vaikka päiväkotiki onkin tiiviisti yhteistyössä lasten vanhempien kanssa, mielestämme isovanhemmat tulisi huomioida ja osallistaa heitä enemmän päiväkotimaailmaan. Koska niin moni isovanhempi on tekemisissä lastenlastensa kanssa päivittäin, olisi heille tärkeää tuntea olevansa osallisena myöskin päiväkodissa. (Mitä osallisuus on?)

Lapsen oikeus osallisuuteen on Suomessa määritelty vahvasti lainsäädännössä. YK on kirjannut kaikkia alle 18-vuotiaita koskevat ihmisoikeudet Lapsen oikeuksien sopimukseen. Tämä sopimus pätee myös Suomessa, ja se on muun muassa UNICEFin kaiken toiminnan perusta. UNICEF toimiikin heikossa asemassa olevien lasten puolesta kaikkialla maailmassa (Mitä teemme). Lapsen oikeuksien sopimuksen 12 artikla määrittää lapsen osallisuuden olevan kaiken viranomaistoiminnan perusoikeus. Lisäksi esimerkiksi Suomen Perustuslaki velvoittaa viranomaisia kohtelemaan lapsia tasa-arvoisina yksilöinä ja antaa heillä mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään koskeviin asioihin (Lainsäädäntö). Laissa siis määritellään, että osallisuus kuuluu jokaisen lapsen elämään. Tämä tulisi toteutua myös päiväkotimaailmassa, sillä se on jokaisen lapsen perusoikeus. (Yleissopimus lapsen oikeuksista.)

3.1 Osallisuus lapsen ja aikuisen näkökulmasta

Osallisuus mahdollistaa lapsen ajattelumaailman sekä kokemusten kehittymisen. Lapsille on tärkeää, että he tulevat kuulluiksi ja heidän mielipiteensä otetaan huomioon. Lasten kuulluksi tulemisella ja ajatuksilla on kehittävä vaikutus niin lapsiin, päiväkodin työntekijöihin kuin lapsen vanhempiin ja isovanhempiinkin. Järjestämässämme isovanhempien päivässä annoimme lapsille mahdollisuuden esitellä itse isovanhemmilleen heidän tuotoksiaan ja päiväkodin tiloja. Huomasimme tämän lasten osallistamisen päivän toimintaan olleen eheyttävä kokemus sekä lapsille itselleen, isovanhemmille, päiväkodin henkilökunnalle ja ennen kaikkea meille. Tämä oli mielestämme hyvä esimerkki lapsen osallisuuden tukemisesta. (Mitä osallisuus on?)

Aikuisella taas osallisuuden tunne antaa mahdollisuuden kuunnella lasta ja nähdä asioita uudesta, lapsen näkökulmasta. Aikuinen saa osallisuudesta voimaantumisen tunteita ja vaikuttamisen halua. Lisäksi se parantaa päätöksenteon laatua. Nämä samat asiat koskevat myös isovanhempia. Paljon osallistuvat isovanhemmat haluavat nähdä lastenlapsiaan usein ja kuulua heidän arkeensa. Monet ajattelevat lastenlastensa kuuluvan vanhempien lisäksi myös heille. Silloin, kun vanhemmat ja isovanhemmat ovat aidosti läsnä lapsen elämässä, lisää se heidän osallisuuden tunnetta. On tärkeää, että lapsen ja aikuisen välinen kommunikaatio on tasavertaista ja molempien osapuolien näkemykset otetaan huomioon. Näin molemminpuolinen osallisuus toteutuu. (Fågel ym. 2010, 82; Mitä osallisuus on?)

3.2 Osallisuus päiväkodissa

Osallisuus on suuri osa päiväkodin arkea, ja se tukee lapsen kehitystä merkittävästi. Päiväkodin lasten osallisuuteen kuuluu muun muassa harjoittelu esimerkiksi lelujen jakamisessa, oman vuoron odottamisessa ja kaverin kuuntelemisessa. Näiden harjoittelussa lapsi saa jatkuvaa tukea aikuiselta. Edellä mainitut toiminnot sisältyvätkin jokapäiväisiin askareisiin ja yleiseen arkeen päiväkodissa. Niitä ei harjoitella erikseen, vaan ne tulevat esille esimerkiksi siirtymätilanteissa tai leikki-tilanteissa. Osallisuuden tukemista pidetään päiväkodeissa tärkeänä, sillä silloin lapsi saa mahdollisuuden itse vaikuttaa omiin asioihin ja näin oppii pitämään itseään tärkeänä. Osallisuus päiväkodissa ei perustu suuriin asioihin, vaan sen eteen toimitaan pienin tehtävin ja toiminnoin. (Mäkitalo, Nevanen, Ojala, Tast, Venninen & Vilpas 2011, 92 – 93.)

Lapsi saa turvaa oppimiseen sekä kasvamiseen aikuiselta ja se lisää myös osallisuuden tunnetta. Onnistuessaan tällainen vuorovaikutustapahtuma antaa lapselle mahdollisuuden olla omatoiminen, suunnitella omaa toimintaansa sekä toteuttaa sitä. Nämä kaikki lisäävät lapsen itseluottamusta niin omaan itseensä kuin omiin kykyihinsäkin. Samalla se opettaa lasta ottamaan vastuuta ja sitoutumista tekemisiinsä. On tärkeää, että toiminta on iloista sekä innostavaa, ja se luo positiivista ilmapiiriä sekä positiivisia kokemuksia. Jokaisen persoonalliset tavat ja tottumukset otetaan huomioon ja niitä kunnioitetaan. Tämä mahdollistaa sen, että kaikilla on oma paikkansa ryhmässä. Näin lapset oppivat ryhmätyötaitoja ja tuntevat olonsa turvalliseksi. (Mäkitalo ym. 2011, 93 – 95.)

Päiväkodissa lasten osallisuuden määrittelee hyvin pitkälti kasvattajien omat arvot sekä asenteet. Aito ja välitön vuorovaikutus lasten kanssa kumpuaa kasvattajan henkilökohtaisista näkemyksistä. Nämä vaikuttavat siihen, miten kasvattaja kohtaa lapsen ja miten hän tukee lapsen osallisuutta. Jos kasvattaja ei näe sitä tärkeänä asiana tai näkee sen esimerkiksi negatiivisena asiana, ei lapsen osallisuus todennäköisesti toteudu. Vuonna 2010 pääkaupunkiseudun päivähoitoalueelle jaettiin kysely osallisuuteen liittyen. Kyselyn tuloksista nousi esille, että kasvattajien vallankäyttö on suurin lasten osallisuuteen vaikuttava tekijä. Vallankäyttö kumpuaa juurikin näistä henkilökohtaisista arvoista, asenteista sekä eroavista näkemyksistä. (Mäkitalo ym. 2011, 147, 150 – 151.)

3.3 Osallisuuden tukeminen

Päiväkodissa pyritään tukemaan vanhempien osallisuutta esimerkiksi kasvatuskeskustelujen avulla. Vanhemmat osallistuvat näihin keskusteluhetkiin mielellään. Lapsen kehityksen kannalta on erittäin tärkeää, että vanhemmat ovat kiinnostuneita lastensa päiväkodista sekä siellä tehdyistä asioista. Vanhempien ja päiväkodin yhteistyö auttaa turvaamaan lapsen kehitystä ja lisää osallisuuden tunnetta perheessä. Yhteistyötä vanhempien ja lasten perheitten välillä pyritään lisäämään ja kehittämään niin, että se kuuluisi selkeästi osana henkilöstön työnkuvaan. Vanhempien osallisuus päivähoitossa kasvoi vuonna 2002, jolloin valtioneuvoston vahvistamat valtakunnalliset linjaukset varhaiskasvatuksessa otettiin käyttöön. Linjaukset koskivat kasvatuskumppanuutta. Näiden linjauksien pohjalta varhaiskasvatuksen perusteissa nostettiin esiin vanhempien osallisuutta lasten päivähoitossa. Kasvatuskumppanuudessa lapsi saa tiedot ja kokemukset sekä päivähoiton henkilöstöltä että kotona vanhemmiltaan tai isovanhemmiltaan. (Keskinen & Virjonen, 2004, 106 – 107.)

Isovanhempien osallisuutta päivähoitossa voidaan tukea erilaisten tempausten ja tuokioiden avulla. Tällöin isovanhemmatkin pääsevät osallistumaan lastenlapsiensa arkeen myös päivähoitossa ja tuntevat itsensä tärkeäksi osaksi lastenlasten elämää. Näiden tempausten ei tarvitse olla suuria tai vaikeita järjestää, vaan pääasia näissä on, että isovanhemmatkin pääsevät mukaan toimintaan. Ne voivat olla päiväkodin aukioloaikojen puitteissa, illalla tai vaikka viikonloppuna tapahtuvaa toimintaa, johon isovanhemmat voivat osallistua. Näiden tempausten avulla parannetaan yhteistyötä koko perheen kanssa ja opitaan tuntemaan muitakin perheenjäseniä kuin lapsen vanhempia

tai kasvattajia. Nämä antavat myöskin lapselle tunnetta siitä, että hänen asioistaan ollaan kiinnostuneita ja hän on tärkeä. Myös isovanhemmat pääsevät näkemään tarkemmin lastenlastensa päiväkodin, joka on todella suuri osa lapsen arkea ja elämää.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Seuraavassa kerromme opinnäytetyömme toiminnallisesta osuudesta aina suunnittelusta loppuarviointiin asti. Työstäminen alkoi aiheen sekä toimeksiantajan etsimillä ja sen jälkeen siitä muokkautui meille lopullinen aihe. Suunnitteluvaiheessa teimme paljon yhteistyötä toimeksiantajamme kanssa ja ohjaavan opettajamme kanssa. Lisäksi kerromme toimintapäivämme kulusta ja saamastamme palautteesta ja arvioinnista.

4.1 Toimeksiantaja – Helilän päiväkot

Toimeksiantajanamme tätä opinnäytetyötä varten toimi Helilän päiväkot. Helilän päiväkot on yksi Kotkan kaupungin kunnallisista päiväkodeista, ja se kuuluu Karhulan päivähoidoalueeseen yhdeksän muun päiväkodin lisäksi. Helilä on pienimpiä päiväkoiteja ja Kotkassa ja siellä on kolme lapsiryhmää: Oravanpesä 1 – 3-vuotiaille, Peiponpesä 3 – 4-vuotiaille sekä Viiskarit 5-vuotiaille lapsille. Lapsia hoitamassa on yhteensä kaksi lastentarhanopettajaa sekä neljä lastenhoitajaa. Lisäksi päiväkodilla on laitospulainen vastaamassa ruoka- ja vaatehuollosta sekä päiväkodin johtaja, Tiina Paulamäki, joka toimi meidän yhteyshenkilönä opinnäytetyötä tehdessä. (Paulamäki 2014; Tervetuloa Helilän päiväkotiin.)

Helilän päiväkodissa on jokaiselle kolmelle ryhmälle omat tilat. Ryhmillä on pöytätilat syömiseen sekä askarteluun ja muihin pöytätoihin. Lisäksi ryhmille löytyy tilat päivälepoon sekä paljon yleistä tilaa leikkimiseen ja muuhun toimintaan. Ryhmien välisiä seiniä saa myös tarpeen vaatiessa avattua, jolloin päiväkot avautuu yhdeksi suureksi tilaksi. Lasten tilojen lisäksi päiväkodissa on keittiö, joka toimii myös taukokuoneena sekä toimisto- ja pukeutumistilat. Päiväkodin iso, aidattu piha on aivan päiväkodin vieressä ja siellä on lapsille paljon leikkipaikkoja, esimerkiksi hiekkalaatikko, kiipeilyteline, kiikut sekä iso leluvarasto. Opinnäytetyömme toiminnalliseen osuuteen meille annettiin kaikki nämä sisä- ja ulkotilat käyttöön ja se mahdollisti paljon suunnittelu- ja toteutusvaiheessa.

Helilän päiväkodissa on käytössä omahoitaja-käytäntö. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaiselle uudelle lapsella valitaan yksi kuudesta kasvattajasta, joka vastaa lapsen vastaanottamisesta sekä muun perheen perehdyttämisestä päiväkodin tiloihin sekä toimintaan. Omahoitajan tehtävänä on olla lapsen tukena ensimmäisinä hoitopäivinä sekä laatia varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä lapsen vanhempien kanssa. (Paulamäki 2014.)

Helilän päiväkodin toiminta-ajatuksena on tarjota alle 6-vuotiaille lapsille ammattitaitoista sekä laadukasta varhaiskasvatusta. Helilän päiväkotiki pitää hyvin tärkeänä avoimta ja luottamuksellista yhteistyötä niin lasten, heidän vanhempiensa kuin muiden yhteistyökumppaneidenkin kanssa. Työtapoina Helilässä käytetään muun muassa lapsen havainnointia, lapsen kokonaisvaltaista tukemista päiväkotiarjessa sekä toimivaa tiimityötä. Lisäksi Helilän päiväkotiki haluaa tarjota lapsille mahdollisuuden monipuoliseen ja pitkäaikaiseen leikkiin. Päiväkotiki onkin keskittynyt pienryhmätoimintaan, joka antaa lapsille mahdollisuuden parempaan vuorovaikutukseen ja tutustumiseen. Lisäksi pienryhmissä henkilökunnan on mahdollisuus tehdä paremmin havaintoja lapsista ja heidän toiminnastaan. (Helilän päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2011 – 2012, 2.)

Helilän päiväkodin henkilökunta on myös valinnut päiväkodille ja sen toiminnalle yhteiset arvot, joita kaikkien tulisi työssään toteuttaa. Arvoiksi on lueteltu lapsen yksilöllisyyden huomioiminen ja sen kunnioittaminen, aikuisen saatavilla oleva läsnäolo lapsille, lapsen viihtyvyys päiväkodissa sekä lapsen ilon näkyminen päiväkodin arjessa. Näiden tärkeiden arvojen lisäksi Helilän päiväkotiki haluaa toiminnallaan tukea mahdollisimman hyvin henkilökunnan sekä lasten vanhempien välistä kasvatuskumppanuutta. Päiväkodin toimintaan kuuluu kunnioittaa ja arvostaa lasten vanhempia sekä luoda luottamuksellinen ja avoin suhde heihin. Hyvä suhde henkilökunnan ja vanhempien välillä mahdollistaa lapsen hyvän kasvatuksen, opetuksen, hoidon sekä muun tarvittavan tuen saamisen. Kasvatuskumppanuutta tapahtuukin päiväkodissa päivittäin kohtaamisten ja keskustelujen kautta. Lisäksi yhteistyötä tehdään vanhempainilloissa, erilaisissa tapahtumissa ja juhlissa sekä varhaiskasvatussuunnitelmia ja mahdollisia kuntoutussuunnitelmia tehtäessä. Vanhemmilta saatava palaute vaikuttaa myös Helilän päiväkodin toimintaan, sillä kaikki vanhemmilta tulleet palautteet otetaan huomioon toimintaa suunniteltaessa sekä kehittäessä. (Helilän päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2011 – 2012, 2 – 3.)

4.2 Suunnittelu

Suunnitteluvaiheen tarkoitus on asettaa työlle tavoitteet ja päämäärä. Suunnittelussa otetaan huomioon kaikki osapuolet, jotka ovat mukana tapahtumassa tai työssä. Kuvattaessa työskentelysuunnitelmaa otetaan huomioon asiat, joilla tavoitteet aiotaan saavuttaa sekä keinot, jotka edesauttavat tavoitteisiin pääsemistä. Työn prosessimalli pitää sisällään suunnittelu-, toteutus- ja arviointivaiheen ja sillä tarkoitetaan työn jatkumoa suunnittelusta arviointiin. Tämän mallin myötä on helpompaa perustella, ymmärtää ja tiedostaa omia lähtökohtia ja seurata kehitystä työprosessin aikana. Hyvään lopputulokseen pääseminen vaatii perusteellisen suunnittelun, hyvän toteutuksen ja arvioinnin omasta työstään ja kykyä tehdä yhteistyötä kaikkien siinä mukana olevien osapuolien kanssa. (Laine, Ruishalme, Salervo, Sivén & Välimäki 2001, 281 – 282.)

Aloitimme aiheemme suunnittelun jo hyvissä ajoin, alkuvuodesta 2014. Meille oli silloin jo selvää, että haluamme tehdä toiminnallisen opinnäytetyön jollekin Kotkan kaupungin päiväkodille. Keskusteltuamme opettajamme Tuija Suikkanen-Malinin kanssa saimme lisää neuvoja sekä ideoita aiheeseemme. Tämän jälkeen pohdimme sopivaa päiväkotia ja päätimme yrittää Helilän päiväkotia, sillä se oli Annelle tuttu paikka edellisen harjoittelun myötä. Päiväkoti oli sopivan pieni ja tilat sekä toiminta tuttua. Otimme yhteyttä Helilän päiväkodin johtajaan, Tiina Paulamäkeen, ja kerroimme ajatuksestamme tehdä toiminnallinen opinnäytetyö heidän päiväkotiansa. Tämä keskustelu käytiin puhelimitse 3.2.2014 ja siinä sovimme, että saamme järjestää toiminnallisen osuuden Helilässä. Päätimme myös, että mietimme ja kehittelemme ideoita yhdessä ja että olisimme yhteydessä aina tarpeen tullen joko puhelimitse tai sähköpostin välityksellä. Sovimme myös allekirjoittavamme opinnäytetyösopimukset myöhemmin, kunhan saisimme ensin aiheemme ja toimintaosuuden sisällön sovittua tarkemmin.

Toimeksiantajan saatuamme mietimme kaikkia erilaisia tapahtumia, joita päiväkodeilla on ollut ja sitten keksimme isovanhempien tutustumispäivän. Mielestämme isovanhempien tutustumispäivä kuulosti hyvältä, ja se olisi lapsille varmasti mieleinen. Soitimme 6.3.2014 johtajalle ideastamme ja myös hän oli erittäin kiinnostunut ehdotuksestamme. Myöhemmin saimme kuulla myös päiväkodin muun henkilökunnan innostuneen ajatuksesta. Lähdimme yhdessä johtajan kanssa viemään suunnitelmia eteenpäin ja aluksi päätimme järjestää päivän vain yhdelle lapsiryhmälle. Myöhemmin kes-

kustellessamme johtajan kanssa tulimme siihen tulokseen, että se olisi kuitenkin hyvä pitää koko päiväkodin lapsille. Helilän päiväkotia on melko pieni ja lapsia sen verran vähän, että se onnistuisi hyvin.

Kun olimme saaneet aiheen ja vietyä suunnitelmia hieman eteenpäin, oli seuraavaksi vuorossa ideaseminaari yhdessä ohjaavan opettajamme kanssa. Ohjaavaksi opettajaksemme tuli Auli Jungner. Hän opasti meitä eteenpäin työssämme ja antoi neuvoja teoriapohjalle. Ideaseminaarin jälkeen meillä oli hyvä eväät lähteä suunnittelemaan päivän sisältöä ja aikatauluja. Tapasimme päiväkodin johtajan jälleen 13.3.2014, jolloin löimme lukkoon toimintaosuuden ajankohdaksi 22.5.2014 klo 9 – 11. Ajankohta valittiin sen mukaisesti, että se häiritsisi päiväkodin normaalia arkirytmää mahdollisimman vähän. Päätimme, että me saamme kehittää päivän ohjelmaa sekä sisältöä ja hyväksyttää sen päiväkodilla myöhemmin. Sovimme myös, että suunnittelemme kutsut lasten koteihin vietäviksi, jotta saisimme selville tarkan lukumäärän paikalle saapuvista isovanhemmista. Päiväkodin henkilökunta oli edelleen hyvin innostunut aiheestamme ja saimme paljon kannustusta ja tukea heiltä.

Suunnitteluvaihe jatkui siis päivän sisällön ja ohjelman valitsemisella. Halusimme järjestää päivästä rennon ja kiireettömän sekä antaa lapsille mahdollisuuden esitellä itse päiväkotia isovanhemmilleen. Päätimme, että lapset esittävät muutamia lauluesityksiä, sillä mietimme sen olevan kiva aloitus koko päivälle. Päiväkodin henkilökunta lupasi huolehtia lauluesitysten järjestämisestä ja laulut olivatkin lapsille jo entuudestaan tuttuja. Näin ollen harjoituksiin ei tarvinnut käyttää aikaa. Tähän päädyimme yhdessä päiväkodin johtajan kanssa lisävaivan välttämiseksi. Lisäksi mietimme, että lapsille on hyvä, jos laulut ovat jo tuttuja ja moneen kertaan harjoiteltuja, jotta jännitystä tai epäonnistumisen pelkoa ei pääsisi syntymään lapsille tärkeänä päivänä. Tämän lisäksi päätimme myös esittäytyä ennen lauluja ja kertoa päivän ohjelman sekä tarkoituksen.

Pohdimme paljon myös ajankäyttöä ja laskimme lauluesityksiin ja esittelyihin menevän yhteensä noin puoli tuntia. Sen jälkeen tarjoaisimme isovanhemmille kahvit ja pullat sekä lapsille mehua ja pipareita. Nämä tarjottavat ostaisimme omilla rahoilla, eli päiväkodin henkilökunnan ei tarvitsisi osallistua tarjoiluun millään lailla. Kahvien jälkeen lapset saivat vapaasti esitellä omia tuotoksiaan ja päiväkodin tiloja omille isovanhemmilleen. Sekä henkilökunta että me olisimme mukana jutustelemassa ja kiertelemässä sekä pitämässä seuraa lapsille, joiden isovanhemmat eivät pääsisi paikanpääl-

le. Laskimme, että tähän vapaaseen kiertelyyn ja töiden esittelyyn menisi noin tunti, jonka jälkeen ajatuksenamme olisi siirtyä ulos. Lapset saivat esitellä isovanhemmilleen taitojaan pihan kiipeilytelineissä ja kiikuissa sekä osoittaa, miten he leikkivät, kun ovat ulkoilemassa. Kaiken kaikkiaan suunnitelmat olivat meille itsellemme mieluisia sekä tavoitteisiimme sopivia ja myös päiväkodin henkilökunta oli samaa mieltä. He siis hyväksyivät suunnitelmamme ja antoivat luvan toteuttaa sen.

Mietimme paljon myös varasuunnitelmaa huonon sään sattuessa toimintapäivälle. Varasuunnitelmaan ei siis kuulunut ollenkaan ulkoilua, vaan vapaamuotoinen oleskelu ja tutustuminen jatkuisivat sisätiloissa. Isovanhemmat voisivat vapaasti tutustua lasten tuotoksiin sekä kasvunkansioihin. Näissä kaikissa tekemisissä otimme huomioon sen, että lapset saavat itse olla osallisina tätä päivää ja että päivän tunnelmasta luotaisiin mahdollisimman rento. Tärkeänä suunnittelussa pidimme myös sitä, että päiväkodin henkilökunta huomaisi päivän järjestämisen vaivattomuuden ja ottaisivat tästä joka-vuotisen tavan heille.

9.5.2014 meillä oli ohjaavan opettajamme kanssa suunnitteluseminaari, jossa kävimme läpi opinnäytetyöhöemme tulevaa teoriaosuutta sekä lukkoon lyötyä päivän sisältöä. Saimme paljon ideoita teoriaosuuteen ja sisällysluettelo alkoi muodostua päihimme. Lisäksi aloimme etsiä sopivia lähteitä ja tutustumaan niihin. Seuraavassa vaiheessa saimme 19.5.2014 ilmoituksen Helilän päiväkodilta osallistuvien isovanhempien lukumäärästä. Ilmoittautuneita oli yhteensä 22, ja se oli sekä meidän että päiväkodin mielestä hyvä määrä isovanhempia.

29.4.2014 veimme tekemämme kutsut (liite 1) päiväkodille ja samalla allekirjoitimme opinnäytetyösopimukset (liite 2) Tiina Paulamäen kanssa. Lisäksi sovimme, että päiväkodilta ilmoitettaisiin meille parin viikon kuluttua kuinka monta isovanhempaa osallistuisi meidän tapahtumaan. Kutsujen suunnitteluun käytimme muutaman päivän ja lopullisen version laadimme koululla. Niissä huomioimme sen, että mielenkiinto tapahtumaa kohtaan heräisi ja mahdollisimman moni isovanhempi saapuisi paikalle. Mietimme tarkoin kutsun sisällön ja teimme siitä selkeän ja hyvin ymmärrettävän. Siinä kävi ilmi, mikä tapahtuma on ja mitä päivä pitää sisällään.

Suunnitteluprosessissa huomattavana apuna oli päiväkodin hyvä yhteistyö meidän kanssamme sekä järjestelyjen vaivattomuus. Ohjaavalta opettajaltamme saatu tuki oli myös tärkeää, ja hän auttoiakin meitä miettimään tavoitteitamme ja teoriapohjaa oike-

aan suuntaan. Lisäksi saimme opettajalta apua tutkimusluvan hankkimisessa (liite 3.) Koimme suunnittelun mielekkääksi, koska mielestämme aihe oli kiinnostava ja tärkeä sekä lapsille, isovanhemmille että päiväkodin henkilökunnalle. Pidimme tärkeänä myös sitä, ettei päivästä tulisi liian kiireinen ja epäselvä, koska silloin se voisi vaikuttaa tapahtuman jatkuvuuteen.

4.3 Tavoitteet

Opinnäytetyömme tavoitteet nousivat esille jo melko aikaisessa vaiheessa, tarkemmin sanottuna toiminnallisen osuuden suunnitteluvaiheessa. Tavoitteet asetimme yhdessä Helilän päiväkodin johtajan Tiina Paulamäen sekä ohjaavan opettajamme Auli Jungnerin kanssa. Olimme kaikki yhdessä saamaa mieltä meidän työlle sopivista tavoitteista ja asetimme ne sellaisiksi, että ne olisi mahdollista myös saavuttaa työtä tehdessä. Tavoitteet olivat koko suunnittelu- ja toteutusvaiheen aikana mielessämme ja niiden mukaan lähdimme toteuttamaan toimintaamme. Halusimme todella päästä tavoitteisiimme.

Ensimmäinen, ja meille se kaikista tärkein tavoite, on saada isovanhempien tutustumispäivästä jatkuva käytäntö Helilän päiväkotiin. Tähän mennessä se on ollut satunnainen ja hyvin harvoin tapahtuva käytäntö. Haluamme osoittaa päiväkodin koko henkilökunnalle tutustumispäivän järjestämisen helppouden ja vaivattomuuden. Tavoitteena on näyttää, että päivän järjestäminen ei vaadi henkilökunnalta kauheita ponnisteluja muun työn ohella. Päiväkodilla on jo hyvät resurssit järjestää isovanhempien tutustumispäivä ja se ei vaadi keneltäkään paljoa aikaa tai vaivaa. Tähän tavoitteeseen pyrimme oman toimintamme kautta, niin suunnitteluvaiheessa kuin toteutusvaiheessakin. Toivomme toimintamme osoittavan, että isovanhempien tutustumispäivä olisi hyvä ottaa jokavuotiseksi tavaksi.

Toisena tavoitteenamme on saada henkilökunta ajattelemaan päivän merkitystä ja sen tärkeyttä niin lapsille kuin isovanhemmillekin. Haluamme päiväkodin henkilökunnan ymmärtävän isovanhempien suuren roolin nykypäiväisessä suomalaisessa perhekulttuurissa. Mielestämme isovanhemmat ovat nykyään niin suuri osa perheiden arkea, että heidän olisi hyvä olla myös tietoisia arjen ulkopuolisista asioista, kuten päiväkotimaailmasta. Uskomme, että isovanhemmuuden merkityksen ymmärtämisen jälkeen myös toimintamme jatkumo olisi mahdollista.

Lisäksi halusimme nostaa tavoitteisiimme myös lasten osallisuuden ja sen tukemisen. Kuten edellä mainitsimme, isovanhempien rooli on suuri, ja siksi meistä on tärkeää, että isovanhempi osoittaa kiinnostuksena ja välittämisenä myös kodin ulkopuolella. Lapsi varmasti itse toivoo isovanhemman tietävän ja tuntevan myös oman päiväkodin ja siksi osallisuus on mielestämme tärkeä tavoite työllemme. Kaikkien näiden tavoitteiden lisäksi haluamme järjestämämme päivän olevan mieluisa kaikille osallistuville osapuolille. Tavoitteet ovat antaneet suunnan toimintamme suunnittelulle ja ne kantavat koko opinnäytetyön teon läpi.

4.4 Toteutus

Toteutusvaihe tehdään ennalta laaditun suunnitelman mukaisesti, ottaen kuitenkin huomioon mahdolliset muutokset, jolloin suunnitelmaa tulee muuttaa tarpeen mukaisesti. Suurena apuna toteutusvaiheessa on tapahtumien kirjaaminen ylös. Muistiinpanojen avulla toimintaa on helpompi arvioida myöhemmässä vaiheessa. (Laine ym. 2001, 283)

Olimme sopineet toimeksiantajamme, Helilän päiväkodin henkilökunnan kanssa, että tulisimme paikalle aamulla 23.5 klo. 8.00. Silloin ehtisimme järjestellä paikat siihen kuntoon, että isovanhemmat kuuntelisivat istumapaikoilta lasten esitykset. Aloimme touhuta heti saavuttuamme päiväkodille. Kun lapset olivat syöneet aamiaisen, aloimme järjestellä paikkoja. Anne keskittyi tuolien ja pöytien siirtelyyn yhdessä henkilökunnan kanssa, ja Marjaana alkoi keittää kahvia keittiön tiloissa. Rakensimme yhteen ryhmätilaan kahvipöydän ja toiseen tilaan esiintymistilan lapsille ja tuolit isovanhemmille. Kun nämä asiat olivat tehty, laitoimme valmiiksi kahvikupit, piparit, pullat ja mehu, jotta kahville siirtyminen olisi mahdollisimman sujuvaa esitysten jälkeen. Lapset auttoivat meitä koko aamun ja olivat erittäin jännittyneitä ja innokkaita tulevasta tapahtumasta.

Isovanhempia alkoi tulla paikalle vähän ennen yhdeksää. Otimme heidät vastaan eteisessä tervetuloitovotuksen kanssa ja ohjasimme heidät istumaan tuoleille. Pian tila täytyikin ja paikalle saapui kaikki 22 isovanhempaa, jotka olivat etukäteen ilmoittautuneet tilaisuuteen. Lapset menivät valmiiksi esiintymispaikoilleen ison tilan etuosaan, jossa heille oli penkit laitettuna. Lapsista huokui jännitys ja malttamattomuus esitellä isovanhemmilleen lauluja sekä tiloja. Aloitimme tilaisuuden esittäytymällä ja kertomalla, mitä päivän aikana tulee tapahtumaan. Kerroimme myös opinnäytetyöstämme

ja tämän tapahtuman olevan osa sitä. Halusimme esittelyjen myötä antaa isovanhemmille hyvän käsityksen siitä, minkä vuoksi toteutamme päivän ja samalla muistuttaa päiväkodin henkilökuntaa päivän merkityksestä. Lisäksi toivotimme kaikki lämpimästi tervetulleiksi tilaisuuteen ja kiitimme runsaasta osallistumisesta.

Lapset olivat harjoitelleet neljä tuttua laulu- ja leikkiesitystä, joihin isovanhemmatkin pääsivät osallistumaan, kuten mekin. Huomasimme, että tutut laulut ja leikit olivat lapsille helppoja esittää ja henkilökunnalta jäi ylimääräinen vaiva pois. Kun esitykset olivat ohi, pyysimme kaikkia kahville ja mehulle. Kahvitus sujui hyvin ja jokainen löysi paikkansa päiväkodin tiloissa. Jotkut lapset esittelivät jo tuotoksiaan isovanhemmilleen kahvien aikana. Lapset, joilla ei ollut omia isovanhempiaan paikan päällä, leikkivät keskenään ja menivät reippaasti esittelemään omia töitään paikalla oleville isovanhemmille. Lisäksi me sekä päiväkodin henkilökunta pidimme huolta, että kukaan lapsista ei ollut yksin. Mielestämme se oli hienoa, ettei kukaan tuntenut itseään ulkopuoliseksi. Osallisuus näkyi tässä tilanteessa hyvin, ja päiväkodin henkilökunta osasi tukea näiden lasten osallisuutta oikealla tavalla eli kannustamalla kaikkia lapsia toimintaan mukaan, vaikkei omia isovanhempia ollutkaan paikalla.

Lapset esittelivät itse isovanhemmilleen päiväkodin tiloja, omia töitään ja omia ryhmätilojaan noin puolisen tuntia. Meidän mielestämme lasten aktiivisuudella tuettiin lasten osallisuutta. Tällä välin henkilökunta alkoi valmistelemaan niitä lapsia ulos, joiden isovanhemmat eivät olleet paikalla. Me kiertelimme sisätiloissa ja keskustelimme isovanhempien ja lasten kanssa. Tämän keskustelun koimme hyväksi tavaksi luoda rento ja huoleton ilmapiiri. Paikalla olleet isovanhemmat näyttivät viihtyvän erityisen hyvin ja olivat kiinnostuneita päiväkodin tiloista ja kaikesta mitä lapset olivat puuhastelleet siellä. Pyysimme isovanhempia siirtymään ulkotiloihin, jossa lapset pääsevät näyttämään omia taitojaan ja leikkejään pihalla. Ulkoilutilanteella halusimme antaa lapsille mahdollisuuden esitellä omia taitojaan ja leikkejään isovanhemmilleen sekä tehdä päivän sisällöstä mahdollisimman monipuolisen vähällä vaivalla.

Me siivosimme kahvituksen jälkeen paikat ja laitoimme tuolit omille paikoilleen sillä välin, kun lapset pukivat ja valmistautuivat ulkoiluun. Menimme siivouksen jälkeen myös ulos, jossa oli leikit hyvässä vauhdissa. Isovanhemmat juttelivat keskenään ja leikkivät lapsia pihalla. Helilän päiväkodin piha-alue on erittäin iso ja siellä on hyvät mahdollisuudet leikkiä ja kiipeillä. Kiertelimme molemmat isovanhempien luona ja

leikimme lasten kanssa. Se oli meille hyvin luonnollista ja huomasimme isovanhempien olleen tyytyväisiä aktiivisuuteemme. Samalla näytimme päiväkodin henkilökunnalle lasten ja isovanhempien osallisuuden tukemisen olevan vaivatonta. Ulkoilutilanne oli hyvä, koska ilma oli mielettömän kaunis ja selvästi huomasi isovanhempien, henkilökunnan ja lasten viihtyvän tapahtumassa. Monet isovanhemmista oli siihen asti ulkona, kunnes lapset lähtivät sisälle syömään. Jotkut joutuivat lähtemään aikaisemmin omien töiden vuoksi. Lapset olivat innoissaan, kun pääsivät näyttämään kiipeilytaitojaan sekä esittelemään leluja, joilla leikkivät päivittäin pihalla. Me olimme siihen saakka ulkona, kunnes viimeinenkin isovanhempi lähti kotiin. Menimme sen jälkeen sisälle vielä siivoilemaan paikkoja ja keräämään omat tavaramme pois.

Sisälle tullessamme huomasimme lapsista, että päivä oli ollut hauska ja kuulimmekin kuinka ruokapöydässä he keskustelivat päivän tapahtumista keskenään ja henkilökunnan kanssa. Meille jäi hyvä mieli tapahtumasta ja huomasimme, kuinka vaivattomasti tällaisen voi järjestää ja kuinka kaikki osapuolet saivat siitä hyvän mielen. Lopuksi keskustelimme vielä henkilökunnan kanssa päivän kulusta. Saimme paljon hyvää palautetta ja arvioimme yhdessä päivän tapahtumia. Yleisesti olimme kaikki äärimmäisen tyytyväisiä koko päivään ja kaikille jäi päivästä hyvä mieli. Lisäksi sovimme, että käymme myöhemmin vielä kunnollisen palautekeskustelun joko puhelimitse tai kasvotusten. Sovimme, että päiväkodin johtaja kyselee niin henkilökunnalta, lapsilta kuin lasten vanhemmiltakin mielipiteitä, ja kertoo meille niitä myöhemmin. Lisäksi sovimme, että me, Anne ja Marjaana, käymme oman palautekeskustelun kahden kesken.

5 ARVIOINTI

Arvioinnissa asiakkaalta saatu palaute on erittäin tärkeää. Arviointi auttaa työntekijää kasvamaan ja kehittymään ammatillisesti sekä toimii hyvänä välineenä, jolla saadaan käsitystä omista taidoistaan ja kehittymisalueistaan. Arvioinnin kautta voidaan parantaa erilaisia palveluita ja kehittää niitä niin, että ne palvelevat asiakasta paremmin. (Laine ym. 2001, 283.)

Arvioimme opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden onnistumista niin keskenämme kuin yhdessä toimeksiantajamme, Helilän päiväkodin henkilökunnan kanssa. Lisäksi saimme isovanhemmilta palautetta jo toimintaosuuden aikana. Kävimme henkilökunnan kanssa nopean arviointikeskustelun heti toimintaosuuden päättyessä sekä laajemman keskustelun myöhemmin puhelimitse. Lisäksi keskustelimme asiasta päiväkodin

johtajan, Tiina Paulamäen, kanssa kasvotusten noin kuukausi toimintaosuuden jälkeen. Yleisesti saimme erittäin hyvää palautetta, ja se yhdessä meidän omien kokemusten kanssa jätti päällimmäiseksi hyvän mielen meille molemmille.

5.1 Arviointi heti toimintaosuuden jälkeen

Toimintaosuuden jälkeen käyty keskustelu antoi meille jo todella paljon arvokasta palautetta päivästä. Saimme Helilän päiväkodin henkilökunnalta paljon kehuja sekä arvostusta. He kertoivat päivän sujuneen suunnitelmien mukaan ja pohtivat sen johtuvan hyvästä ennakkotyöstä. Henkilökunta sanoi huomanneensa jo suunnitteluvaiheessa meidän kiinnostuksemme aihetta kohtaan sekä motivaatiomme onnistuaksemme tavoitteissamme. Henkilökunta sanoi meidän olleen päivän aikana hyvin rentoja, mutta määrätietoisia. Rento olemus sai isovanhemmille aikaan rennon tunnelman, mikä olikin yksi meidän tavoitteistamme, jotta käytäntö tulisi jatkumaan. Henkilökunta oli keskustellut päivän aikana myös monien isovanhempien kanssa, ja he olivat olleet todella otettuja saadessaan mahdollisuuden päästä tutustumaan lastenlastensa päiväkotiin. Monet olivat kiitelleet henkilökuntaa tästä mahdollisuudesta ja muutama jopa toivonut samankaltaista toimintaa jatkossakin. Nämä asiat yhdessä omien, todella positiivisten kokemustemme kanssa loivat meille äärimmäisen onnistuneen sekä kiitollisen mielen koko päivästä ja opinnäytetyöstämme. Keskustelu oli tässä vaiheessa kuitenkin vielä hyvin pintapuolista, ja sovimme, että jokainen osapuoli miettii päivän kulkua ajan kanssa ja sitten käymme vielä laajemman palautekeskustelun. Tällöin jokainen saa uutta perspektiiviä asiaan ja arviointi toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla.

Lähdettyämme Helilän päiväkodista toimintaosuuden jälkeen, jäimme vielä hetkeksi keskustelemaan päivästä ja sen kulusta kahden kesken. Me molemmat olimme erittäin iloisia ja positiivisesti yllättyneitä siitä, kuinka mahtavasti päivä sujui. Päivä oli mielestämme rento ja iloinen, ja selvästi kaikille osallistujille mieluinen. Kiittelimme hyvää suunnitteluvaihetta ja olimme kiitollisia Helilän päiväkodille, joka oli alusta asti täysillä mukana työssämme. Lisäksi me olimme päivän aikana keskustelleet muutamien isovanhempien kanssa, ja heiltä saatu palautta oli kokonaisuudessaan erittäin positiivista ja he olivat ylpeitä saadessaan osallistua päivään. Lyhyen keskustelun jälkeen päätimme, että nyt olisi hyvä aika ottaa hieman etäisyyttä työhömme ja miettiä asioita rauhassa itseksemme. Täydellinen arviointi ei toteudu heti toiminnan jälkeen, vaan se vaatii aikaa ja paljon pohtimista. Arviointi auttaa meitä ammatillisessa kasvussa ja an-

taa meille lisää varmuutta sekä tukee meitä itsenäisessä ammatillisessa kehityksessä. Arvioinnin myötä on hyvä miettiä koko projektin kulkua, aina suunnitteluvaiheesta toteuttamisen loppuun asti. Hyvillä ja onnistunein mielin jätimme päiväkodin taaksemme.

5.2 Palautteiden jälkeinen arviointi

Noin kaksi viikkoa toimintaosuuden jälkeen keskustelimme pitkään puhelimesta yhden henkilökunnan jäsenen kanssa. Helilän päiväkotia oli kerännyt palautetta niin lapsilta kuin heidän vanhemmiltakin, ja tämän jälkeen he olivat pitäneet päiväkodin sisäisen palaverin. Meidän ei ollut mahdollista osallistua tähän palaveriin, sillä he käsitelivät siellä myös muita päiväkodin asioita. Sovimme, että he soittaisivat meille ja kertoisivat, mitä asioita he olivat käsitelleet. Saimme päällimmäiseksi kuulla päivän olleen mielekäs jokaiselle osapuolelle ja yhtään huonoa tai edes vähän negatiivista palautetta ei ollut tullut. Lapset puhuivat päivästä vieläkin, ja he halusivat isovanhempien tulevan päiväkotiin uudestaan. Lapset kertoivat yleisesti päivän olleen viikon mukavin päivä, ja heistä oli kivaa näyttää isovanhemmille omia tuotoksiaan sekä päiväkodin tiloja. Lapset olivat kertoneet nauttineen päivästä täysin rinnoin, ja meille tämä palaute oli kultaakin kalliimpi.

Myös lasten vanhemmat olivat kertoneet niin omien lasten kuin heidän isovanhempien kokemuksia. Lapset olivat jakaneet kokemuksia kotonaan ja vanhemmat olivat saaneet erittäin positiivisen kuvan päivän sisällöstä ja kulusta. Myös isovanhemat olivat tyytyväisiä. He olivat kiitollisia ja ylpeitä omista lastenlapsistaan. He olivat kertoneet päivän sisällön sekä pituuden olleen juuri sopiva. Päivä oli sisältänyt mukavaa yhteistä puuhaa, mutta parhaimpana pidettiin sitä, että isovanhemat saivat olla vapaasti lastenlastensa kanssa ja kiertää päiväkodin tiloja. He olivat miettineet, että liiallinen yhteinen ohjelma olisi vienyt mielekkyyttä varsinkin lapsilta, jotka halusivat kovasti itse esitellä paikkoja ja tuotoksiaan. Juuri näin olimme itsekin asian ajatelleet, joten tämä palaute oli todella iloinen. Isovanhemmat kokivat myös kahden tunnin olevan juuri sopiva aika tämänkaltaiseen toimintaan. Lyhyemmässä ajassa ei välttämättä ehdi nähdä ja kokea kaikkea, mutta pidempi aika taas voisi turhauttaa monia osallistujia ja luoda jopa kiusallisia tilanteita.

Henkilökunta itsessään antoi myös palautetta meille, ja se oli hyvin samankaltaista kuin isovanhemmilta saatu palaute. He kokivat päivän onnistuneeksi ja hyvin positii-
viseksi ja luonnolliseksi osaksi päiväkodin arkea. Tässä kohtaa saimme jälleen kiitosta
hyvästä suunnittelutyöstä ja innostuksestamme aihetta kohtaan. Olimme henkilökun-
nan mielestä paneutuneet asiaan ja pohtineet päivän sisältöä ja kulkua kokonaisvaltai-
sesti. Olimme miettineet asioita, jotka voisivat mennä huonosti päivän aikana ja va-
rautuneet niihin, jos tilanne vaatisi muutosta. Tämän henkilökunta koki täydellisenä
paneutumisenä työhömmä. Lisäksi he olivat keskustelleet siitä, kuinka otimme koko
Helilän päiväkodin henkilökunnan mukaan suunniteluun ja arvostimme heidän mieli-
piteitään. He kokivat saaneensa kunnioitusta meiltä, ja siksi meidän kanssa oli helppo
ja mukava tehdä yhteistyötä. Kaikki nämä asiat johtivat heidän mielestään erittäin on-
nistuneeseen päivään, joka olisi mukava järjestää myös jatkossa.

5.3 Päiväkodin johtajan palaute

Kaksi viikkoa tämän puhelun ja henkilökunnalta saamamme palautteen jälkeen oli ai-
ka tavata Helilän päiväkodin johtaja, Tiina Paulamäki. Tapasimme päiväkodissa ja
keskustelimme suhteellisen pitkään ja tarkkaan päivän kulusta sekä tavoitteistamme.
Muun henkilökunnan mukaisesti myös johtaja oli tyytyväinen toimintaamme ja hän
sanoi meidän ylittäneen hänen odotuksensa. Päivän kulusta johtajalla ei ollut moititta-
vaa, vaan hän kertoi kaiken sujuneen juuri niin kuin olimme suunnitelleetkin. Joh-
dimme päivää hyvin ja annoimme isovanhemmille varman kuvan omasta tekemisest-
ämme. Hän kertoi myös meidän ja meidän toimintamme olleen hyvä esikuva tällaisel-
le päivälle. Johtaja painotti päivän merkitystä ja sen tärkeyttä. Hän oli samaa mieltä
meidän kanssamme siitä, kuinka isovanhempien rooli on nykypäivänä aikaisempaa
suurempi ja merkittävämpi. Isovanhemmat ovat suuri osa lastenlasten arkea, ja siksi
myös johtaja koki isovanhempien tutustumispäivän päiväkodeissa olevan yksi puute.

Keskustelimme pitkään jatkosta tämän asian tiimoilta ja johtaja kertoi jatkuvan käy-
tännön olevan hyvinkin mahdollista. Johtaja mainitsi, että isovanhempien tutustumis-
päiviä ei ole järjestetty säännöllisesti resurssien puutteen vuoksi. Tästä asiasta myös
muu henkilökunta oli ollut samaa mieltä ennen toimintaosuuttamme. Nyt mielipiteet
olivat muuttuneet. Johtaja sanoi meidän suunnitteluvaiheen osoittaneen heille, kuinka
helppoa ja vaivatonta järjestäminen oli. He olivat ymmärtäneet, että päivää varten ei
tarvitse keksiä paljoakaan tekemistä, ja aikaa ja vaivaa ei näin ollen tule. Kuten heille

jo suunnitteluvaiheen alkaessa yritimme osoittaa, päiväkodilla on jo kaikki tarvittavat resurssit päivän järjestämistä varten. Tämän he olivat johtajan mukaan sisäistäneet. Lapset osaavat paljon lauluja ja muita esityksiä, joita voi hyvin käyttää tällaisessa tilanteessa. Lisäksi päiväkodissa on aina lasten tuotoksia niin seiniltä kuin lasten omista kansioistakin. Lisäksi fyysiset puitteet ovat jo valmiina. Tutustua voi niin sisä- kuin ulkotiloihinkin. Kaikki tarvittava on siis jo valmiina, ja tämän olimme pystyneet osoittamaan henkilökunnalle oman toimintamme ja puheidemme kautta. Tämän vuoksi johtaja myönsi, että jatkuva käytäntö isovanhempien tutustumispäivän järjestämisessä on erittäin mahdollista. Tämä oli hienoa kuulla, sillä olimme saavuttaneet kaikista tärkeimmän tavoitteemme.

5.4 Tavoitteiden toteutuminen

Keskustelimme johtajan kanssa myös muista tavoitteistamme, ja hän sanoi myös niiden toteutuneen hyvin. Olimme saaneet henkilökunnan ymmärtämään, kuinka suuressa osassa isovanhemmat nykypäivänä ovat lastenlasten elämässä. Henkilökunta ei ollut väheksynyt yhtään isovanhempien roolia, mutta kokonaisvaltainen kuva heidän roolistaan puuttui. Olimme kertoneet henkilökunnalle suunnitteluvaiheessa monestikin asioita, joita olimme pohtineet teoriaosuutta tehdessä ja tämä oli saanut palaset loksahuttamaan yhteen heidän mielikuvissaan. Tämän lisäksi tavoitteemme luoda kaikille mukava ja mieluinen päivä oli toteutunut. Johtaja sanoi, että päivään osallistuneena ja koko työtämme sivusta seuranneena tästä asiasta ei voisi olla varmempi. Isovanhemmat todella viihtyivät päiväkodissa ja lapset olivat innostuneita päivästä pitkään. Olimme johtajan mukaan ottaneet suunnittelussa hyvin huomioon kaikki osallistujat, niin lapset kuin heidän isovanhempiansakin. Tämä oli johtajan mukaan syy siihen, miksi päivä oli niin onnistunut. Emme suunnitelleet päivää vain yhtä ikäryhmää kohden, vaan oitimme erilaiset sekä eri-ikäiset ihmiset hyvin huomioon. Johtaja arveli tämän johtuvan osaksi myös meidän sosionomikoulutuksesta, joka ottaa huomioon ihmisen elämänkaaren kokonaisvaltaisesti.

Viimeinen tavoitteemme oli tukea lapsen osallisuutta ja johtajan mukaan myös tämä näkyi päivän kulussa. Lapset saivat kokea isovanhempien läheisyyttä ja lämpöä sekä kiinnostusta lasten elämää kohtaan myös arjen ulkopuolella. Tämä oli lapsille hyvin tärkeä ja opettava kokemus. Lisäksi olimme antaneet lapsille mahdollisuuden vaikuttaa päivän kulkuun antamalla heille vapaat kädet päiväkodin esittelemiseen omalla

isovanhemmalleen. Lapset olivat olleet ylpeitä tästä ja kokeneet mahdollisuuden vaikuttaa omaan päivään ja sen kulkuun. Tästä olemme ehdottomasti samaa mieltä johtajan kanssa, ja siksi oli hienoa kuulla asia myös muualta.

Saimme siis kaiken kaikkiaan aivan uskomattoman hyvää ja kehuva palautetta koko työstämme Helilän päiväkodissa. Olemme itse monista asioista täysin samaa mieltä ja myös meistä päivä oli äärimmäisen onnistunut. Tavoitteet toteutuivat ja uskomme sen johtuvan siitä, että teimme todella töitä sen eteen. Tärkeintä oli näyttää Helilän päiväkodin henkilökunnalle, että tämän kaltaisen päivän järjestäminen säännöllisesti on tärkeää ja se tukee lapsen osallisuutta ja hyvinvointia. Tärkeää oli myös luoda päivästä iloinen ja mieluinen kaikille osapuolille ja sen lisäksi taustalla häilyi koko ajan toiminnan saaminen jatkuvaan käytäntöön.

Tällä hetkellä näyttää siltä, että Helilässä isovanhempien tutustuminen päiväkotiin tulisi jatkumaan myös jatkossa. Koemme meidän rennon sekä vaivattoman työskentelyn johtaneen tähän ja lisäksi osasimme oikein keinoin osoittaa sen. Mietimme, että olisimme voineet markkinoida jatkosuunnitelmia kovemmin ja se on yksi asia, minkä muuttaisimme toiminnastamme näin jälkikäteen ajateltuna. Olisimme voineet puhua asiasta enemmän ja kertoa lisää siitä, miksi päätimme tehdä asiat juuri näin. Uskomme, että tämä olisi ollut vielä yksi vaikuttamisen keino, mutta olemme silti tyytyväisiä, että toiminta on menossa näillä näkymin käytäntöön. Emme silti voi olla kuitenkaan täysin varmoja asiasta, mutta tulevaisuus näyttää sen, mitä tapahtuu. Lähtökohdat ja henkilökunnan asenteet ovat kuitenkin nyt kunnossa.

Päivän mieluisuus näkyi selvästi päivän aikana ja mielestämme mukavan päivän järjestämisessä onnistui sataprosenttisesti. Olimme osanneet ottaa erilaiset ihmiset huomioon ja muistaa sen, että osallistujien ikäskala on hyvin suuri. Annelle päiväkotia ja sen lapset olivat jo entuudestaan tuttuja harjoittelun myötä, ja uskomme myös sen olleen syy päivän onnistumiseen. Tiesimme näin suuren osan kohderyhmästä ja siksi heidän huomioiminen yksilöllisesti onnistui. Lisäksi koemme lasten kokeneen osallisuutta ja näin ollen päivän tukeneen sitä. Lapset saivat itse vaikuttaa päivän kulkuun esittelemällä paikkoja itse, ja lisäksi he kokivat isovanhempien olleen kiinnostuneen heistä ja heidän elämästään ja tekemisistään. Omat kokemuksemme asiasta yhdessä saamamme palautteen kanssa saivat meidän näkemään, että lasten osallisuus oli suuressa osassa päivän aikana. Tähän pyrimme tavoitteiden asettamises-

ta lähtien ja pidimme sen mielessä koko projektin aikana. Tästä ja siitä, että tavoitteemme onnistuivat hienosti, olemme todella tyytyväisiä ja kiitollisia.

6 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessimme toteutui kevään ja kesän 2014 aikana. Työn suunnitteluvaihe sekä toteutusvaihe ajoittuivat keväälle ja teoriaosuuden kirjoittaminen painottui pääsääntöisesti kesälle. Aikataulumme oli melko tiivis, koska aiheemme vahvistui vasta helmikuun loppupuolella. Vaikka meille aihe oli jo valmiina tammikuussa, työn varsinainen aloittaminen venyi melkein kahdella kuukaudella meistä riippumattomista syistä. Ohjaavan opettajamme avustuksella saimme hyvät neuvot opinnäytetyömme teoriaosuudella ja kävimmekin sitä jo pohtimaan pikkuhiljaa. Olemme tehneet koko työn yhdessä muutamia teoriaosuuksia lukuun ottamatta. Käytimme keväällä työn suunnitteluun useita päiviä ja kesällä kaiken vapaa-ajan teoriaosuuden työstämiseen.

Aiheen vahvistuttua virallisesti meistä tuntui siltä, että aikaa olisi liian vähän tapahtumapäivän suunnitteluun. Kuitenkin hyvän suunnittelun ja valmiiksi lukkoon lyötyjen päivien ansiosta työmme eteni hyvin ja emme kokeneet aikataulua kiireelliseksi. Saatamme päivämäärät kotiin lähetettävillä kutsuilla sekä toimintaosuudelle, pystyimme toimimaan niiden puitteissa ja näin tiesimme, mitä milloinkin oli oltava valmiina. Kiireettömyyteen vaikutti myös loistava yhteistyö Helilän päiväkodin henkilökunnan kanssa. He auttoivat meitä suunnitteluvaiheen aikatauluttamisessa sekä päivän sisällön valitsemisessa. Olemme äärimmäisen kiitollisia koko Helilän päiväkodin henkilökunnalle toimivasta sekä kannustavasta yhteistyöstä. Tämä edesauttoi sitä, että emme kokeneet kiirettä tai painetta missään vaiheessa työtä suunniteltaessa.

Yhteydenpito Helilän päiväkotiin tapahtui suurimmaksi osaksi puhelimitse. Sen lisäksi kävimme paikan päälle moneen kertaan suunnittelemassa ja sopimassa tulevista asioista. Yhteyshenkilönämme toimi päiväkodin johtaja Tiina Paulamäki ja hänen kanssaan olimme eniten yhteydessä, mutta myös muu henkilökunta osallistui niin suunnitteluun kuin itse toimintapäiväänkin. Helilän päiväkoti on lähellä meidän molempien asuinalueita, jolloin käynnit siellä onnistuivat vaivattomasti. Lisäksi henkilökunta oli aina valmis ottamaan meidät vastaan kysymyksinemme, ja he tukivat ja auttoivat meitä kaikessa toimintaosuuteen liittyvissä asioissa. Myös ohjaava opettajamme, Auli Jungner, oli koko prosessin aikana hyvänä tukena meille. Kävimme varsinkin työn alkuvaiheessa useaan otteeseen kysymässä neuvoja Aulilta niin kasvotusten kuin sähkö-

postin välityksellä. Auli auttoi meitä kirjallisten sopimusten laatimisessa sekä teoriapohjan sisällön muodostamisessa. Ilman näitä neuvoja työmme eteneminen olisi ollut hitaampaa ja hankalampaa.

Toimintapäivä sujui meidän sekä Helilän päiväkodin henkilökunnan mielestä hyvin. Sekä lapset, isovanhemmat että henkilökunta viihtyivät, ja päivän tunnelma oli rento, mihin me pyrimmekin. Päivä eteni suunnitelmiamme mukaan ja ilman suosittua meitä, pääsimme myös ulkoilemaan. Tarjoamamme kahvit, mehut, pullat sekä piparit maistuivat ja niiden tarjoilu onnistui mutkattomasti. Koko päivän aikana meitä ei jännittänyt ja pystyimme osoittamaan henkilökunnalle päivän järjestämisen vaivattomuuden. Työmme tärkein tavoite oli saada samankaltaisen päivän järjestäminen päiväkodin jokavuotiseen toimintaan. Tämän tavoitteen toteutumisen myötä huomasimme työmme onnistuneen.

Työmme teoriaa ryhdyimme yhdessä pohtimaan heti aiheen valittuamme. Tämän jälkeen kävimme ohjaavan opettajamme, Auli Jungnerin, kanssa keskustelua teoriasta ja saimme häneltä paljon hyödyllisiä ideoita ja ajatuksia, mitä teoriaosuudessa voisi olla. Lähdimme heti etsimään sopivaa kirjallisuutta kirjastoista sekä internetistä. Huomasimme, että aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ei ollut kovinkaan paljon saatavilla ja se loi paineita työn etenemistä ajatellen. Teimme todella paljon töitä lähteiden löytämisen vuoksi ja saimmekin lopulta hyvän pohjan teorialle. Teoriaosuuden työstimme kesän 2014 aikana ja käytimme siihen melkein kaiken yhteisen vapaa-ajan, mitä käytettävissä oli. Tämän vuoksi kesä oli raskas ja kiireinen, mutta mielestämme saimme hyvän teoriapohjan työllemme.

Työmme vahvuudeksi laskemme hyvän ja tarkoin tehdyn suunnitelman. Suunnitelma eteni yhteistyössä Helilän päiväkodin henkilökunnan kanssa ja tarkat aikataulut sekä kaikille selvä sisältö auttoi meitä koko suunnitteluvaiheessa. Olemme molemmat työskennelleet sekä tehneet harjoitteluita päiväkodeissa ja meillä on kokemusta lasten kanssa toimimisesta. Uskomme tämän olleen yhtenä vahvuuksistamme työssämme. Kokemuksemme auttoi meitä olemaan päivän aikana rentoja ja helposti lähestyttäviä. Olemme olleet paljon tekemisissä lasten läheisien kanssa ja siksi pystyimme olemaan luontevasti isovanhempien seurassa. Tämän vuoksi osasimme ottaa kaikki päivään osallistujat huomioon ja järjestää ohjelman sen mukaisesti.

Ammatillisen kasvun näkökulmasta opinnäytetyöprosessimme antoi meille lisää vahvuuksia toimia lasten kanssa ja järjestämään isompiakin tapahtumia lyhyellä aikavälillä. Työn suunnittelu-, toteutus-, ja arviointivaiheet lisäävät oman ammattitaidon pohdimista ja kehittyminen näkyy kaikessa tekemisessä. Mielestämme tällaisen prosessin läpikäyminen kehittää omaa ammattitaitoa ja lisää itsevarmuutta sekä vuorovaikutustaitoja. Saimme työmme kautta uutta kokemusta toimia vanhempien ihmisten kanssa ja se edesauttaa meitä toimimaan tulevissa sosionomin töissämme. Teoriaosuuden tekeminen taas opetti meitä olemaan sitkeitä etsiessämme sopivia lähteitä. Ammatillisen kasvun kannalta myös oikean teoriapohjan tuominen työhön lisääntyi. Opimme valitsemaan sopivia lähteitä sekä pysyimme aiheeseen sopivalla alueella. Teoriaosuuden myötä saimme todella paljon uutta tietoa sekä opimme näkemään aiheemme kokonaisvaltaisesti. Kaikki tämä kasvatti meitä ammatillisesti.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyömme oli meille tärkeä ja koimme sen mieluisaksi työtä. Meillä oli hyvä yhteistyökumppani sekä ohjaava opettaja ja meidän kahden välinen yhteistyö sujui mutkattomasti. Aihe oli meistä mielenkiintoinen ja mielestämme isovanhemmuutta on käsitelty liian vähän ylipäättään. Tämän vuoksi meistä oli tärkeää ja aiheellista tuoda isovanhemmuuden merkitystä enemmän esille. Olemme kiitollisia, että työmme sai päiväkodissa aikaan sen, että tällaisista tapahtumisista tulee Helilässä jatkuva käytäntö ja isovanhemmat otetaan paremmin huomioon heidän toiminnassaan.

LÄHTEET

Arajärvi, T. 1995. Hyvä isovanhemmuus. Porvoo: WSOY.

Farber, L. 2010. Rakas isoäiti. Helsinki: Helsinki-kirjat Oy.

Fågel, S., Rotkirch, A. & Söderling, I. 2010. Farkkumummoja ja pehmoaareja – uusia ikkunoita isovanhemmuuteen. Helsinki: VL-Markkinointi Oy.

Helilän päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2011 – 2012. Helilän päiväkodin internetsivut. Saatavissa:

http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/18717_HELILAN_pkn_VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA2012.pdf [viitattu 12.8.2014].

Ijäs, K. 2006. Ikääntyvän ihmissuhteet. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Isovanhemmat Suomessa. Väestöliiton internetsivut. Saatavissa:

[.http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja-ja-linkkejä/tilastotietoa/isovanhemmuus/isovanhemmat-suomessa/](http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja-ja-linkkejä/tilastotietoa/isovanhemmuus/isovanhemmat-suomessa/) [viitattu 15.7.2014].

Isovanhempien tuki lisää lapsen hyvinvointia. 2013. Lastensuojelun keskusliiton internetsivut. Päivitetty 12.6.2013. Saatavissa:

http://www.lskl.fi/tiedottaa/tiedotusvalineille/tiedotteet/tiedotteet_2013/isovanhempien_tuki_lisaa_lapsen_hyvinvointia.3002.news [viitattu 20.9.2014].

Keskinen, S. & Virjonen, H. 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.

Kylämummit ja- vaarit. Mannerheimin Lastensuojeluliiton internetsivut. Saatavissa:

<http://www.mll.fi/vanhempainnetti/kylamummit/> [viitattu 20.9.2014].

Laine, A., Ruishalme, O., Salervo, P., Sivén, T. & Välimäki, P. 2001. Opi ja ohjaa sosiaali- ja terveysalalla. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Lainsäädäntö. Sosiaaliportin internetsivut. Saatavissa: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelukasikirja/hallinto/lapsenosallisuus/> [viitattu 21.8.2014].

Mitä osallisuus on? Terveyden- ja hyvinvointilaitoksen internetsivut. Saatavissa: http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/osallisuus [viitattu 5.8.2014].

Mitä teemme. UNICEFin internetsivut. Saatavissa: <https://www.unicef.fi/unicef/tyomme-paakohteet/> [viitattu 21.8.201].

Mäkitalo, A., Nevanen, S., Ojala, M., Tast, S., Venninen, T. & Vilpas, B. 2011. Löytötöretkellä osallisuuteen – Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa 2. Soccan ja Heikki Waris-instituutin julkaisusarja nro 25.

Paulamäki, T. Helilän päiväkodin johtaja. Haastattelu 4.11.2013. Kotka: Helilän päiväkoti.

Rotkirch, A. 2014. Yhdessä – Lapsen kasvatusta ei ole yksilölaji. Helsinki: WSOY.

Sainio, R. 2013. Kiinassa elää kohta 24 miljoonaa ”ylimääräistä” miestä. Suomen kuvalehden internetsivut. Päivitetty 2.12.2013. Saatavissa: <http://suomenkuvalehti.fi/jutut/ulkomaat/kiinassa-elaa-kohta-24-miljoonaa-ylimaaraista-miestä/> [viitattu 31.7.2014].

Salomaa, H., Polón, I. & Tuunanen, M. 2013. Mummojen touhuja, vaarien touhuja. Helsinki: Schildts & Söderströms.

Sassi, P., Tarkkonen, T. & Vaijärvi, K. 2008. Lapsi ja isovanhemmat – Puheenvuoroja isovanhemmudesta. Espoo: Cultura oy.

Tervetuloa Helilän päiväkotiin. Helilän päiväkodin esite.

Tiilikka, L., Suutarla, A. & Kankkonen, M. Iloa isovanhemmukseen – Työkirja isovanhemmille ja vanhemmille. Saatavissa: http://www.mindrepression.fi/JKK_IsovanhemmuusTK_pieni.pdf [viitattu 20.9.2014].

Yhdistyksen esittely – Suomen Isovanhemmat ry. Suomen Isovanhemmat ry:n internetsivut. Saatavissa: <http://www.isovanhemmat.fi/etusivu/yhdistyksen-esittely/> [viitattu 13.8.2014].

Yhdistyksen säännöt. Suomen Isovanhemmat ry:n internetsivut. Saatavissa: <http://www.isovanhemmat.fi/etusivu/yhdistyksen-saannot/> [viitattu 13.8.2014].

Yleissopimus lapsen oikeuksista. UNICEFin internetsivut. Saatavissa: <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/> [viitattu 21.8.2014].

HYVÄ KOTIVÄKI!

KUTSUMME LASTENNE ISOVANHEMMAT TUTUSTUMISPÄIVÄÄN HELILÄN PÄIVÄKOTIIN.

PÄIVÄ JÄRJESTETÄÄN TORSTAINA 22.5.2014 KLO 9-11.

PÄIVÄ ALKAA LASTEN LAULUESITYKSILLÄ JA JATKUU KAHVILLA. PÄIVÄN AIKANA VOI TUTUSTUA LASTEN TEKEMIIN TÖIHIN, KASVUN KANSIOON JA PÄIVÄKODIN TILOIHIN.

PÄIVÄN TARKOITUKSENA ON ANTAA ISOVANHEMMILLE MAHDOLLISUUS TUTUSTUA PÄIVÄKOTIIN.

PÄIVÄN JÄRJESTÄVÄT YHDESSÄ PÄIVÄKODIN HENKILÖKUNNAN KANSSA ANNE KARPPINEN JA MARJAANA TIKKA, KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULUSTA.

PYYDÄMME TEITÄ PALAUTTAMAAN ALLA OLEVAN LOMAKKEEN PÄIVÄKODILLE VIIMEISTÄÄN 12.5.2014 MAANANTAINA.

YSTÄVÄLLISIN TERVEISIN ANNE JA MARJAANA!

LASTEN NIMET: _____

PERHEESTÄMME OSALLISTUU _____ ISOVANHEMPAA.

OPISKELIJA

Opiskelijanumero 1100885	Viralliset etunimet Anne Mari
Sukunimi Karppinen	
Lähiosoite Tuulikirjatoru 2 D 26	Postinumero ja -toimipaikka 48700 Kotka
Sähköposti anne.karppinen@student.kyamk.fi	Puhelin 040 7167455
Toimipiste ja koulutusohjelma Jyväskylän toimipiste & sosiaalialan koulutusohjelma	
Suuntautumisvaihtoehto ja ryhmätunnus SO11C	

TOIMEKSIANTAJA

Toimeksiantaja ja yritys/yhteisö Kotkan kaupunki, Heilän päiväkoti	Yrityksen/yhteisön yhteyshenkilö Tiina Paulamäki
Lähiosoite Sampokuja 4	Postinumero ja -toimipaikka 48600 Kotka
Sähköposti tiina.paulamäki@kotka.fi	Puhelin 040 6703 560

OPINNÄYTETYÖN HANKKEISTUS

☐ Toimeksiantaja maksaa opinnäytetyöstä opiskelijalle tai ammattikorkeakoululle korvauksen, josta on kirjallisesti sovittu ennen opinnäytetyön aloittamista.
☒ Opinnäytetyöllä on toimeksiantajan puolelta nimetty ohjaaja ennen opinnäytetyön aloittamista.
☐ Toimeksiantajan tarkoituksena on alusta lähtien hyödyntää opinnäytetyön tuloksia toiminnassaan.

OPINNÄYTETYÖN OHJAUS

Ohjaava(t) opettaja(t) Auli Jungner
Sähköposti auli.jungner@kyamk.fi
Yrityksen/yhteisön ohjaaja(t) Tiina Paulamäki
Sähköposti tiina.paulamäki@kotka.fi

OPINNÄYTETYÖ

Opinnäytetyön aihe (max. 200 merkkiä) Toiminnallinen / isovanhempien tutustumispäivä	
Kehittämisen- tai tutkimustavoite ja toimeksianto (max. 300 merkkiä) Tavoitteena isovanhempien ja lasten osallisuuden tuominen päiväkodin arjessa.	
Keskeiset menetelmät (max. 300 merkkiä) Tutustumistukion järjestäminen.	
Opinnäytetyön aloitus 3.2.2014	Opinnäytetyön luovutus toimeksiantajalle
Opinnäytetyö täyttää Tilastokeskuksen T & K määritelmän *) ☒ Kyllä ☐ Ei	

*) T & K määritelmän saa opintotoimistosta tai Internetistä,
<http://www.tilastokeskus.fi/til/tkke/kas.html>

OPINNÄYTETYÖN SOPIMUSEHDOT

<p>Opinnäytetyön ohjaus ja vastuu Vastuu opinnäytetyön tekemisestä ja tuloksista on opiskelijalla. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun vastuu rajoittuu opinnäytetyön tavanomaiseen ohjaukseen. Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön kaikki opinnäytetyön tekemisessä tarvittavat tiedot ja aineistot sekä ohjaamaan opinnäytetyötä toimeksiantajaorganisaation näkökulmasta.</p> <p>Oikeudet tuloksiin ja muuhun opinnäytetyöhön liittyvään aineistoon, laitteisiin ja sovelluksiin. Tekijänoikeus ja omistusoikeus opinnäytetyön tuloksiin kuuluvat opinnäytetyön tekijälle. Toimeksiantaja saa käyttöoikeuden opinnäytetyön tuloksiin ja niiden kaupalliseen hyödyntämiseen ainoastaan sopimalla niistä erikseen opinnäytetyön tekijän kanssa. Opinnäytetyön tekijä on velvollinen raportoimaan opinnäytetyön tulokset toimeksiantajalle.</p>	<p>Tulosten julkaiseminen ja luottamuksellisuus Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan julkinen. Mikäli opinnäytetyö sisältää liikesalaisuuksia tai muita julkisuuslaissa salassa pidettäväksi määrättyjä tietoja, on opinnäytetyön raportti laadittava niin, että tietojen luottamuksellisuus säilyy. Tarvittaessa salassa pidettävät tiedot on jätettävä työn tausta-aineistoon. Opinnäytetyö voidaan julkaista myös Internetissä.</p> <p>Opinnäytetyön osapuolet (opiskelija, toimeksiantaja ja opinnäytetyön ohjaaja) sitoutuvat pitämään salassa kaikki opinnäytetyön tekemisessä ja sitä edeltävissä tai sen jälkeisissä neuvotteluissa esiin tulevat luottamukselliset tiedot ja asiakirjat sekä pidättäytymään käyttämästä hyväkseen toisen osapuolen ilmaisia luottamuksellisia tietoja ilman erillistä lupaa.</p> <p>Opinnäytetyön kustannukset ja niiden korvaaminen Opinnäytetyöstä mahdollisesti aiheutuvien kustannusten (ml. aineistojen hankinta, raaka-aineet, matkat, työkorvaus jne.) korvaamisesta sopivat toimeksiantaja ja opiskelija keskenään. Pääsääntöisesti Kymenlaakson ammattikorkeakoulu ei vastaa yksittäisen opinnäytetyön kustannusten korvaamisesta.</p>
---	---

Olemme yhteisesti sopineet opinnäytetyön toteutuksesta ja ohjauksesta yllä sovitulla tavalla.

ALLEKIRJOITUKSET

PAIKKA, PÄIVÄYS JA TOIMEKSIAANTAJAN EDUSTAJAN ALLEKIRJOITUS Kotka 29, 4 20 14 Tuin Paulanen
PAIKKA, PÄIVÄYS JA OPISKELIJAN ALLEKIRJOITUS Kotka 21, 4 20 14 Anne Korppe
PAIKKA, PÄIVÄYS JA OHJAAVAN OPETTAJAN ALLEKIRJOITUS Kotka 22, 4 20 14 Anni Kumpulainen

Tämä sopimus on kirjoitettu kolmena kappaleena, yksi toimeksiantajayritykselle, toinen opiskelijalle ja kolmas opintotoimistoon rekisteröintiä varten.

OPISKELIJA

Opiskelijanumero 1001319	Viralliset etunimet Eeva Majaana
Sukunimi Tikka	
Lähiosoite Kymenlaaksonkatu 28 A 2	Postinumero ja -toimipaikka 48100 Kotka
Sähköposti majaana.tikka@student.kyamk.fi	Puhelin 044-561 1193
Toimipiste ja koulutusohjelma Jylyyn toimipiste / sosiaalialan koulutusohjelma	
Suuntautumisvaihtoehto ja ryhmätunnus SO12 A	

TOIMEKSIANTAJA

Toimeksiantaja ja yritys/yhteisö Kotkan kaupunki, Helilän päiväkot	Yrityksen/yhteisön yhteyshenkilö Tiina Paulamäki
Lähiosoite Sampokuja 4	Postinumero ja -toimipaikka 48600 Kotka
Sähköposti tiina.paulamaki@kotka.fi	Puhelin 040 6703 560

OPINNÄYTETYÖN HANKKEISTUS

☐ Toimeksiantaja maksaa opinnäytetyöstä opiskelijalle tai ammattikorkeakoululle korvauksen, josta on kirjallisesti sovittu ennen opinnäytetyön aloittamista.
☒ Opinnäytetyöllä on toimeksiantajan puolelta nimetty ohjaaja ennen opinnäytetyön aloittamista.
☐ Toimeksiantajan tarkoituksena on alusta lähtien hyödyntää opinnäytetyön tuloksia toiminnassaan.

OPINNÄYTETYÖN OHJAUS

Ohjaava(t) opettaja(t) Auli Jungner
Sähköposti Auli.Jungner@kyamk.fi
Yrityksen/yhteisön ohjaaja(t) Tiina Paulamäki
Sähköposti tiina.paulamaki@kotka.fi

KOTKAN KAUPUNKI	VIRANHALTIJAPÄÄTÖS	§	Sivu
Hyvinvointipalvelut Päivähoidon ja varhaiskasvatuksen vastuualue Varhaiskasvatusjohtaja	13.8.2014	33	1

Dnro OPSI: 62 /2014

Tutkimuslupa/ Lasten ja isovanhempien toiminnallinen tutustumispäivä päiväkodissa

Valmistelija: Varhaiskasvatusjohtaja Maija Rikberg

Kymenlaakson AMK opiskelijat Marjaana Tikka ja Anne Karppinen hakevat tutkimuslupaa opinnäytetyöhönsä koskien lasten ja heidän isovanhempiensa toiminnallista tutustumispäivää päiväkodissa. Tutkimuksen toteutus tapahtuu toimintapäivän järjestämisellä ja sen palautetta koskevalla kyselyllä.

Päätös: Hyväksytään

Toimeenpano:

Ote: Marjaana Tikka
Anne Karppinen
Varhaiskasvatuksen kehittämissuunnittelija
Lasten ja nuorten palveluiden lautakunta

Oikaisuvaatimusohjeet

Varhaiskasvatusjohtaja

Maija Rikberg

Tämä pöytäkirja on yleisesti nähtävänä Tämä pöytäkirja on nähtävillä Lasten ja nuorten palveluissa 1.9.2014 klo 9.00-12.00